

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra marketingové komunikace a PR

Gabriela Měsíková

**Prvky propagandy na internetovém portálu
Aeronet**

Bakalářská práce

Praha 2017

Autor práce: **Gabriela Měsíková**

Vedoucí práce: **PhDr. Tereza Klabíková Rábová, Ph.D.**

Datum obhajoby: 2017

Bibliografický záznam

MĚSÍCOVÁ, Gabriela. *Prvky propagandy na internetovém portálu Aeronet*. Praha, 2017. 51 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Tereza Klabíková Rábová, Ph.D.

Anotace (abstrakt)

Cílem bakalářské práce je analyzovat vybrané články internetového portálu Aeronet, kontroverzní stránky obviňované z šíření dezinformací a propagandy, a dokázat, nebo vyvrátit prvky propagandy v něm přítomné. Práce se skládá ze tří částí. V první části bude definována propaganda a její specifika z hlediska komunikace. V rámci této části práce poskytne základní definici propagandy, specifika jejího šíření zejména s ohledem na novodobé technologie a její působení na recipienty. Ve druhé části je vytyčena metodologie této práce, budou popsány čtyři pilíře pragmalingvistické analýzy: konsituace, produkce, percepce a interpretace. Důraz bude kladen zejména na manipulativní jazykové nástroje, které budou dále interpretovány v praktické části práce – štvavý narativ nebo manipulativní strategie. V poslední praktické části budou analyzovány vybrané části článků Aeronetu na základě výkladu z předešlých dvou částí. Pro přehlednější analýzu budou vybrané části textu zařazovány pod jednotlivá studovaná témata.

Abstract

The aim of the thesis is to analyse selected articles from Aeronet, a controversial website repeatedly accused of spreading disinformation and propaganda, and to confirm or disprove elements of propaganda on this website. The work consists of three parts. Firstly it describes theoretical basis of propaganda and its specific communication. This will include basic definitions of propaganda, specifications of the spreading of propaganda with special attention to new technologies and recipients of manipulative communication. Secondly, the work deals with methodological aspects of this thesis, describing four elements of pragmatic linguistic analysis which are: consituation, production, perception and interpretation. It will also explain the main manipulative tools which will be later analysed in the practical part of the work such as defamatory narrative and manipulative strategies. Thirdly, the selected articles from Aeronet will be examined based on the information provided in the first and second part. Particular sections of the articles will be highlighted to provide further recognition of the manipulative tools used.

Klíčová slova

Propaganda, Aeronet, Pragmalingvistická analýza, Informační válka, Dezinformace, Manipulace

Keywords

Propaganda, Aeronet, Pragmatic linguistic analyses, Information war, Disinformation, Manipulation

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 15. května 2017

Gabriela Měsíková

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla upřímně poděkovat PhDr. Tereze Klabíkové Rábové, Ph.D. za trpělivé vedení a odborné rady, které mi umožnily vést práci takovým směrem, jaký jsem si představovala.

Také chci poděkovat svým rodičům a zejména mému bratrovi za podporu a inspiraci, bez které by tato práce nikdy nevznikla.

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK

Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce

TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:

Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta:

Gabriela Měsíková

Razítko podatelny:

Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta:

2014/2015

E-mail diplomantky/diplomanta:

85648191@fsv.cuni.cz

Studijní obor/forma studia:

Marketingová komunikace a PR (prezenční)

Předpokládaný název práce v češtině:

Prvky propagandy na internetovém portálu Aeronet

Předpokládaný název práce v angličtině:

Propaganda aspects of media website Aeronet

Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: *ZS 2012/2013*):

(diplomovou práci je možné odevzdat nejdříve po dvou semestrech od schválení tezí)

LS 2016/2017

Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků):

Bakalářská práce má za cíl zkoumat komunikaci alternativních webů, které se na českém území objevily po vypuknutí ukrajinské krize. Tyto weby jsou mnoha zdroji označovány za proruské nebo jsou přímo obviňovány z šíření ruské propagandy. Přesto zatím existuje pouze málo důkazů a akademických textů, které by tato tvrzení potvrzovala. Pomocí pragmalingvistické analýzy a sémiotických a diskurzivních analytických prostředků bude práce dokazovat existenci, nebo neexistenci prvků propagandy a manipulativní komunikace na těchto webech.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

V úvodní části bude vymezena problematika alternativních webů z různých hledisek. V této části budou citována zejména mainstreamová média nebo jiné zdroje neakademické povahy. Zde se bude autorka snažit demonstrovat, že diskuze o existenci, nebo neexistenci ruské propagandy na českém území, ale i v zahraničí (ať už ze strany novinářů, politiků, nebo bezpečnostních služeb), poměrně živá a aktuální, přestože existuje pouze málo přímých důkazů, že o propagandu skutečně jde.

V teoretické části práce budou vymezeny základní znaky propagandy v klasickém slova smyslu, shrne rysy propagandy, její nástroje, projevy a principy (např. dělení na černou, bílou a šedou). Zároveň budou zahrnuta i

specifika manipulativní komunikace v posledních 20 letech. Dále budou studovány základní prvky etického kodexu novináře v rámci novinářské praxe. Teorie bude sloužit jako základ pro analýzu studovaných textů. K teoretickému vymezení bude citována odborná literatura na dané téma.

V metodologické části se bude práce věnovat vymezení a možnostem aplikace pragmatické jazykové analýzy, která umožňuje analyzovat jazykovou i diskurzivní stránku věci. V rámci této analýzy bude studována možnost využití prostředků verbální a neverbální komunikace, persvazivity, užitých lexikálních jednotek a znaků z hlediska sémiotického a jednotlivé narativní postupy, ale také analýzy pragmatických faktorů (komunikačního kontextu a společenské situace týkající se článků).

V empirické části bude práce aplikovat znalosti z předchozích dvou částí na konkrétní články alternativního webu. Z hlediska pragmalingvistiky bude nahlíženo na články webu Aeronet z hlediska verbální i neverbální komunikace a pomocí těchto prostředků se práce pokusí hledat a analyzovat prvky propagandy vymezené v teoretické části práce. Vedle samotné analýzy textů bude studován i vizuální obsah stránek (obrazové přílohy článků) a celkový kontext článků (za jaké situace článek vyšel, autorství článku atd.).

Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):

Jako zástupce alternativních webů byl vybrán portál Aeronet. cz. Důvodem je mimo jiné jeho značné rozšíření. Vedle Parlamentních listů nebo portálu Sputnik News se řadí mezi přední konspirační weby. Objevuje se například v seznamu 42 webů šířících údajnou Ruskou dezinformační kampaň nebo ve správě BIS z roku 2014.

Práce bude zkoumat vybraný obsah tohoto webu v období od ledna 2016 do ledna 2017.

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Práce využívá pragmatickou lingvistiku jako prostředek ke studiu diskurzivní a sémiotické stránky vybraných článků. Součástí této metody je studium několika prvků:

- Konsituace (autor, jeho vztah ke čtenáři, datum a místo publikace, vztah autora k adresátům,...)
- Produkce (stylistická analýza – od grafické úpravy až po užití jazykové prostředky)
- Percepce (jak text působí na čtenáře, manipulativní texty)
- Interpretace (vyhodnocení – byla strategie úspěšná, přesvědčil nás autor?)

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

DANIELS, J. Cloaked websites: propaganda, cyber-racism and epistemology in the digital era. *New Media & Society* [online]. 2009,11(5), 659-683 [cit. 2016-05-05]. DOI: 10.1177/1461444809105345. ISSN 1461-4448. Dostupné z: <http://nms.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1461444809105345>

Daniels ve své práci píše o tzv. „cloaked websites“ (ve volném překladu „weby v přestrojení“), čímž odkazuje na weby, které záměrně skrývají autorství svých článků, aby tak skryly politickou agendu. Autor využívá kritické diskurzivní analýzy a odhaluje tak různé tyto weby z různých pohledů.

Článek může významně přispět k pochopení konspiračních webů jako takových a aplikovat poznatky na konkrétní web – Aeronet.

DIJK, Teun Adrianus van. *Discourse studies: a multidisciplinary introduction. Second edition. Los Angeles: Sage, 2011. ISBN 978-1-84860-649-4.*

Kniha „Discourse studies“ je kompilátem příspěvků několika autorů na téma diskurz; věnují se mu z hlediska sémantiky, pragmatiky nebo kritické diskurzivní analýzy.

Kniha bude v práci citována zejména v souvislosti se studiem diskurzivní stránky věci. Ta bude studována z pohledu pragmatiky, nicméně může se dotknout i kritiky daného diskurzu vzhledem k potenciální návaznosti na manipulativní prvky článků.

DOUBRAVOVÁ, Jarmila. *Sémiotika v teorii a praxi. Vyd. 2. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-493-9.*

Autorka představuje základní principy sémiotiky, včetně jejích problematických aspektů. V kapitole „Persuazivní komunikace“, se autorka věnuje persuasivním prvkům sémiotiky v rámci reklamy nebo umění, ale i specifikům propagandy. Knihu bude možné citovat jak v teoretické části, tak v části metodologické, kde bude v rámci pragmalingvistické analýzy vytyčována jak analýza neverbální stránky textů, tak právě sémiotická analýza jazykové stránky.

CHEJNOVÁ, Pavla. *Didaktické transformace pragmalingvistických témat. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7290-497-6.*

Autorka se věnuje lingvistice z různých pohledů, pro naši práci by mohla být zajímavá zejména část věnovaná pragmalingvistice a pragmatické analýze textu, a kapitola věnovaná manipulaci v komunikaci. Krom toho by bylo možné využít například kapitolu o neverbálních komunikaci v rámci studie neverbálních manipulativních aspektů studovaných textů.

JOWETT, Garth a Victoria O'DONNELL. *Propaganda & persuasion. Sixth edition. Los Angeles: Sage, 2015. ISBN 978-1-4522-5753-2.*

Propaganda je v knize analyzována z různých hledisek, čímž autoři čtenářovi objasňují a usnadňují rozpoznání propagandy a jejích nástrojů. Vedle toho autoři rozlišují propagandu od samotné persvaze.

Tato publikace bude citována zejména v teoretické části bakalářské práce. Jejím prostřednictvím autor objasní jednotlivé prvky a nástroje propagandy, které bude následně v empirické části hledat a dokazovat na vybraných článcích.

KLABÍKOVÁ RÁBOVÁ, Tereza. Pragmalingvistický přístup ke studiu mediální a reklamní komunikace. *Jazykové aktuality Časopis Jazykovědného sdružení České republiky*. 2013, L - 2013(1 a 2), 13. ISSN 1212-5326.

V článku je využívána pragmatická lingvistická analýza jako prostředek k odhalování kontextu a manipulativních prvků reklamních a novinářských sdělení. Teorie aplikovaná na praktické příklady osvětluje užití jednotlivých prvků pragmalingvistiky. Článek by byl citován zejména v metodologické části práce, kde by byla demonstrována pragmatická lingvistika jako nástroj pro analýzu studovaných článků.

PHILLIPS, Nelson. A Cynthia HARDY. *Discourse analysis: investigating processes of social construction*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, c2002. ISBN 0761923624.

Kniha přehledným způsobem vysvětluje různé způsoby přístupu k diskurzivní analýze. Diskurz bude zkoumán jako součást neverbální komunikace v rámci pragmalingvistické analýzy. Publikace by byla využita zejména v metodologické části práce, kde by byla uvedena analýza diskurzu jako jedna z možných analýz studovaných článků.

POMERANTSEV, Peter. *Nothing is true and everything is possible: the surreal heart of the new Russia*. First edition. New York: PublicAffairs, 2014. ISBN 978-1-61039455-0.

Autor popisuje nové specifické praktiky kremlinské propagandy, která podle něj nemá ani tak přesvědčit publikum o jediné pravdě, ale spíše zmást a znejistit do té míry, že nakonec nevěří už vůbec ničemu.

Protože je kniha neakademické povahy, bude citována spíše podpůrně zejména v úvodní části a do jisté míry i v části teoretické.

SAICOVÁ ŘÍMALOVÁ, Lucie. *Pragmatika: Studijní příručka*. Vydání první. Univerzita Karlova v Praze: Nakladatelství Karolinum, 2014. ISBN 978-80-246-2845-5.

Autorka se ve své knize věnuje pragmatické lingvistice. Krom vymezení samotného oboru se věnuje také persvazi a manipulaci. Na konci každé kapitoly se navíc objevují otázky a cvičení k tématu.

Knih bude využita v metodologické části práce.

SAUSSURE, Louis de a Peter SCHULZ. Manipulation and ideologies in the twentieth century: discourse, language, mind. Amsterdam: Benjamins, 2005. Discourse approaches to politics, society and culture. ISBN 90-272-2707-1.

Kolektiv autorů podrobuje kritické diskurzivní analýze propagandu 20. století. Kniha bude v práci využita jak v teoretické tak v metodologické části. Publikace bude tvořit základnu pro empirický výzkum zejména díky jejímu komplexnímu pojetí a dokazování manipulativního diskurzu na konkrétních příkladech.

SVATAVA MACHOVÁ; MILENA ŠVEHLOVÁ. Sémantika & pragmatická lingvistika. Praha: Univ. Karlova, 2001. ISBN 9788072900619.

Autorky se věnují z teoretického i praktického hlediska sémantice a pragmaligvistice. Tato kniha významně přispěje metodologické části práce – skrze ni bude definována pragmaligvistická analýza a budou vytyčeny základní prvky, které budou následně studovány v části empirické.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

ŠTĚPÁN, Petr. Mediální obraz krymské krize ve zpravodajství Russia Today, CNN a ČT24 [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/152847>. Vedoucí práce Martin Lokšík.

ŠKUBOVÁ, Eva. Jazyková manipulace v denním tisku [online]. 2012 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/93315>. Vedoucí práce Otakar Šoltys.

STOMATOVÁ, Darja. Propaganda v českých a ruských médiích: případ Krymské krize [online]. 2015 [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/159994>. Vedoucí práce Tomáš Váňa.

Datum / Podpis studenta/ky

10. května 2016

Motto:

„Když já řeknu nějaké slovo,“ řekl povýšeně Valihrach, „pak znamená to, co se mi zrovna zlíbí, aby znamenalo – a nic jiného.“

Obsah

Úvod	2
1 Teoretická část – propaganda	4
1.1 Barvy propagandy.....	5
1.1.1 Bílá propaganda.....	5
1.1.2 Černá propaganda	5
1.1.3 Šedá propaganda.....	6
1.2 Šíření.....	6
1.3 Šiřitel.....	8
1.4 Recipient.....	9
1.5 Technologický přesah propagandy v 21. století	10
2 Jazyk.....	11
2.1 Konsituace	13
2.2 Produkce.....	14
2.2.1 Narativ	15
2.2.2 Manipulativní strategie v jazyce.....	16
2.3 Percepce	18
3 Praktická část.....	20
3.1 Narativ	20
3.1.1 Západ	20
3.1.2 Loutková vláda.....	22
3.1.3 Mainstream	23
3.1.4 Bezmoc	24
3.2 Manipulativní strategie	26
3.2.1 Maxima kvantity	26
3.2.2 Maxima způsobu	28
3.2.3 Ironie a posměch	29
3.2.4 Lež a polopravdy.....	30
3.2.5 Strategie rafinovaného tvrzení.....	31
3.3 Práce se zdroji.....	33
3.4 Vizuální obsah.....	34
Interpretace a závěr	35
Summary	37
Zdroje a studovaná literatura.....	38
Studovaný materiál	44

Úvod

Na jaře 2014 vyústila krymská krize v anexi Krymského poloostrova Ruskou federací. Následovala řada politických i společenských opatření napříč mezinárodním společenstvím. Ruská ofenziva ale pokračovala, ovšem na jiné frontě. Konkrétně se jedná o informační operaci cílenou na Evropu, kterou Rusko na vojenský zásah navázalo a pokračuje v ní dodnes. Užívání prostředků propagandy v návaznosti na ozbrojený konflikt není samo o sobě nic nového, západní společností tato operace nicméně otřásla víc, než by se snad dalo čekat. Alespoň tak lze usuzovat z politického vývoje (Brexit, prezidentské volby v USA, nizozemské referendum o Ukrajině), který nemálo politických komentářů přisuzuje právě informačním útokům ze strany Ruska. (NY Times; 2017; CNN; 2017; Independent; 2016)

Téma současné ruské propagandy a její šíření prostřednictvím alternativním webových serverů je čím dál tím více probíraným tématem ať už na akademické půdě (Smoleňová) nebo v rámci společenské debaty (Pomerantsev, Kundra, Smatana). Ruské informační válce se věnuje i česká rozvědka – BIS ve svých výročních zprávách za roky 2014 i 2015 opakovaně na riziko šíření ruské propagandy v rámci kontrarozvědné činnosti upozorňuje.

Jako reakce na šíření ruské propagandy vzniklo několik iniciativ ve snaze vyvracet nepravdivé informace, které šíří. Kromě české mutace původně ukrajinského projektu StopFake, který se věnuje právě vyvracení ruských dezinformací a hoaxů s nimi spojenými, se objevily i čistě české projekty. Nejčerstvějším z nich je projekt *Zvol si info*, který založila skupina studentů Masarykovy univerzity v Brně na podzim roku 2016. Cílem tohoto projektu přitom není samo o sobě odhalování dezinformací, ale naučit středoškoláky práci s informacemi tak, aby byli schopni dezinformace sami odhalit a vyvrátit.

Ambicí této práce je na základě teoretických poznatků rozpoznat a interpretovat ruskou propagandu na serveru reprezentujícím proruské dezinformační weby. Cílem je analyzovat přítomnost, nebo nepřítomnost propagandy na serveru Aeronet.cz za pomoci pragmalingvistické analýzy článků, a to na základě sémiotických a diskurzivních analytických prostředků.

V teoretické části práce budou vymezeny základní znaky propagandy v klasickém slova smyslu a shrnuty rysy propagandy, její nástroje, projevy a principy – v této části bude práce čerpat

zejména z prací autorů Jowetta a O'Donnellové, O'Shaughnessyho nebo Danielsové, jejich poznatky ale budou doplňovány i o práce českých lingvistů (Švehlová, Saicová-Římalová).

Teorie bude totiž zároveň zahrnovat i specifika propagandy a manipulace v komunikačním kontextu, důraz bude kladen zejména na komunikační aspekt procesů tvorby a percepce propagandy. Zvláště se pak bude věnovat šíření propagandy (zastírání zdrojů, specifika v kontextu ruské propagandy) a jejímu šířiteli (cíle a skrytá identita propagandisty) a dále nástrojům ovlivňování recipienta (oběti manipulace a způsoby oslabení jejich kritického myšlení). Práce tedy bude studovat propagandu především jako strategickou komunikaci s konkrétním cílem a účelem.

Teoretická část bude tím pádem volně propojována s metodologickou částí, která se věnuje zejména jazyku a možnostem manipulace skrze komunikační procesy a bude snadno aplikovatelná na praktickou část, jež bude analyzovat přítomnost propagandy prostřednictvím studia jazykových a komunikačních nástrojů autorů.

V teoretické části budou podpůrně citovány i práce Pomerantseva nebo Chomského vedle úryvků z výročních zpráv BIS, pro jasnější vymezení současné ruské propagandy v kontextu společenské debaty. Zvláštní kapitola bude potom věnována technologickým specifickým novodobé ruské propagandy, které ovlivňují zejména její šíření, způsoby zastírání zdrojů ale i schopnost recipientů uvažovat nad články kriticky.

Použitou metodu pragmlingvistické analýzy, kterou lze charakterizovat jako lingvistickou disciplínu studující texty z hlediska cílů autora a účinků na recipienta, přičemž klade zřetel na konkrétní užití jazykové nástroje. Metodologická část následující práci strukturuje na základě vybrané metody na 4 části: konsituace, produkce, percepce a interpretace. V nich vymezí konkrétní jazykové prostředky manipulace, které budou následně studovány na vybraném serveru. V této části budou citovány zejména práce Švehlové, Chejnové, Saicové-Římalové, Klábíkové Rábové nebo Doubravové.

V rámci konsituace bude vymezena základní problematika studia manipulativních textů v diskurzu mediálního prostředí. Rámci produkce pak práce nabídne konkrétní jazykové nástroje (nativ, manipulativní strategie, lexikální stránka sdělení, syntax, stylistika, koherence, intence autora, akceptabilita), na jejichž základě je možné se čtenářem manipulovat a tím pádem i předávat propagandu a kódovat manipulativní sdělení. V rámci percepce budou zhruba vymezení čtenáři studovaného média a použité techniky pro dosažení správného dekódování sdělení recipientem.

V praktické části bude na základě vybrané metody rozebírán internetový server Aeronet.cz jako zástupce alternativních webů. Vedle Parlamentních listů nebo portálu Sputnik News se řadí mezi přední konspirační weby a objevuje se například na Smatanově seznamu 42 webů šířících Ruskou dezinformační kampaň. (Echo24, 2015) Praktická část bude hledat jednotlivé nástroje propagandy ve smyslu komunikačního procesu – narativ, manipulativní jazykové strategie, šíření, vizuální obsah stránek nebo zdroje a jejich zastírání.

Studovaným materiálem bude vybraný obsah serveru Aeronet v období od ledna 2016 do prosince 2016. Na toto období se zaměřujeme zejména z důvodu aktuálnosti témat, přičemž časový rozsah 12 měsíců by nám měl poskytnout dostatečný prostor pro relevantní analýzu. Praktická část bude na základě vybrané metodologie analyzovat jak texty a titulky, tak i uvádění zdrojů nebo vizuální prvky studovaných článků.

1 Teoretická část – propaganda

V této části bude vymezen teoretický rámec pro definování propagandy a jejích specifických aspektů. Na jedné straně bude kladen důraz na klasické prvky propagandy, pozorovatelné již od jejích historických počátků, na straně druhé pak budou tyto informace doplňovány o specifika propagandy v 21. století. Zvláštní pozornost bude napříč kapitolou věnována komunikačním specifikům tohoto fenoménu, zejména tedy vztahu mezi šířitelem a recipientem sdělení nebo prostředkům předávání manipulativních informací.

Chomsky (2002) propagandu popisuje s jistou mírou ironie jako „revoluci v umění demokracie“ (s. 16), jako nástroj demokracie, to „čím je pro totalitní stát hrubá síla“ (s. 20) – způsob jak přimět širokou veřejnost k poslušnosti vůči „elitám“.

Briantová (2015) propagandu definuje jako proces, v rámci kterého je myšlenka nebo názor předáván adresátovi se záměrem ho ovlivňovat. (s. 146)

Jiráček (2015) se propagandě věnuje v návaznosti na média a chápe ji jako „manipulaci s médii s cílem dosažení společenské kontroly.“ (s. 347)

Jowett a O'Donnellová (2015) propagandu chápou především v kontextu komunikačních procesů. Propaganda je podle nich:

„Záměrná a systematická činnost za účelem utvářet vnímání, manipulovat poznání a řídit chování tak, aby bylo dosaženo odezvy, která vyhovuje požadovanému záměru propagandisty.“ (s. 7)

Hejlová (2015) chápe propagandu také ve smyslu komunikace jako:

„Jednosměrný tok informací se silnou snahou ovlivnit a přesvědčit jedince a společnost.“ (s. 20)

Každá z těchto definic je pro naši práci a následný výzkum významná a tvoří jádro její teoretické části. Definice chápou propagandu především jako strategickou komunikaci s konkrétním cílem a účelem. Další kapitoly se budou od těchto definic odvíjet a rozšiřovat jejich myšlenky více do hloubky.

1.1 Barvy propagandy

Existuje mnoho typů propagandy, které rozlišujeme podle různých hledisek – těmi může být například zaměření nebo cíl propagandy. Propaganda se dělí i podle stupňů rozpoznatelnosti a manipulace na tři odstíny – bílou, šedou a černou. (Hejlová, 2015, s. 22)

1.1.1 Bílá propaganda

Bílá propaganda je zpravidla snadno rozpoznatelná a málo manipulativní. (Hejlová, 2015, s. 22) Za bílou propagandu jsou považovány například národní svátky, nebo významné sportovní akce. Během těchto událostí novinářská objektivita ustupuje všeobecné národní hrdosti a média tak inklinují k předpojatosti. U těchto informací je obvykle zdroj snadno dohledatelný a informace jsou pravdivé, přestože jsou „méně lichotivá fakta“ upozadována. Bílá propaganda je nejslabší formou veřejného ovlivňování. (Jowett a O'Donnellová; 2015; s. 20)

1.1.2 Černá propaganda

Oproti tomu autorství u černé propagandy je podle Jowetta a O'Donnellové (2015) obvykle „skryté, nebo je přisouzeno falešné autoritě.“ (s. 21) Zároveň informace, které šíří, jsou obvykle klamavé. Autoři ji dokonce nazývají „velkou lží, zahrnující všechny druhy kreativních lstí.“ (idem) Obecně lze černou propagandu považovat za velmi manipulativní se špatně rozpoznatelným zdrojem. (Hejlová, 2015, s. 22) Tento typ propagandy je často užíván ve válce a má sloužit k demoralizaci nepřítele, může jít například o rozhlasové vysílání nebo distribuci

letáků. Černá propaganda závisí z velké části na ochotě adresáta přijímat její zdroj a obsah. Propagandista proto musí klást zvláštní důraz na sociální, kulturní a politický rámec svého publika, v případě, že selže, je pro adresáty jednodušší pojmout vůči předkládaným informacím podezření a propagandu rozkrýt. (Jowett a O'Donnellová, 2015, s. 21)

1.1.3 Šedá propaganda

Šedá propaganda tvoří předěl mezi černou a bílou propagandou. Zdroj může, nebo nemusí být správně identifikovatelný a stejně nejasná je i přesnost informací. Šedá propaganda je také často používána k zostuzení, nebo k diskvalifikaci nepřítele. (Jowett a O'Donnellová; 2015) Například cílem Ruské dezinformační kampaně je obracet mínění publika proti západním demokratickým vládním institucím a vyvolat vůči nim a potažmo celému západu negativní emoce. (Smoleňová; 2015; s. 4)

K technikám šedé propagandy taky patří institucionální nepřímá kontrola médií. Toho lze dosáhnout například skrze udržování kontaktů s jistými novináři a jejich favorizováním, nebo přímo poskytnutím článku. (Jowett a O'Donnellová; 2015)

Stupně propagandy se mohou zprávu od zprávy lišit. BIS ve své výroční zprávě za rok 2014 odhaluje Ruskou propagandu napříč všemi třemi barvami.

„V kontextu ukrajinské krize ruská moc a její sympatizanti předvedli celou škálu bílé, šedé i černé propagandy. Ruská vlivová opatření a propaganda se držely zejména konceptu osvědčeného již ze sovětských časů: utajování či zakrývání vlastních (ruských/sovětských) akcí a zdůrazňování či démonizace reakcí západních zemí.“

1.2 Šíření

Zdroje informací jsou u propagandy nejčastěji zastřené, souvisí to se snahou zakrýt skutečnou intenci šířitelů. Zdroje jako důkazy nejsou nijak obhajovány nebo vysvětleny, ale manipulovány nebo si je autoři zkrátka vymyslí. (O'Shaughnessy, 2004, s. 41) Jowett a O'Donnellová (2015) popisují dva modely, jejichž prostřednictvím může propagandista předat zprávu adresátovi.

1. Propagandista vytvoří vlastní zdroj, kterým zprávu rozšíří. Adresát si zprávu spojí s tímto „falešným“ zdrojem a nerozpozná tak propagandistu jako skutečného

producenta zprávy. Tím je i zastřen cíl celého sdělení – ovlivnit adresátovo mínění. (s. 29)

2. Ve druhém modelu propagandista tajně vloží manipulativní zprávu do legitimizujícího zdroje. Z tohoto zdroje poté propagandista zprávu zdánlivě převezme a uveřejní, s odkazem na legitimizující zdroj. Pravý zdroj informací tak opět zůstává zastřen. (s. 30)

Média byla vždy prostředkem ovládnání a formování společnosti. (Švehlová; 2001, s. 105), proto se jako nástroj šíření propagandy přímo nabízí. Ruská média, zejména mainstreamové zpravodajství a noviny, působí dojmem nezávislosti, přesto jsou podle Alekseie Venediktova, šéfredaktora nezávislého Ruského rozhlasu Ekho Moskvy, kontrolovány Kremlem. Prozrazuje to podle něj přísná jednota vysílaných informací. (Per Concordiam, 2016, s. 12)

Peter Pomerantsev ve své knize *„Nic není pravda a všechno je možné: Surreálné srdce novodobého Ruska“* (2016) popisuje způsob šíření vládou schválených informací v ruské televizi, které nepřímo iniciuje Vladislav Surkov, hlavní strůjce kremelské ideologie:

„Moderátoři ostakinských televizí podle jeho pokynů zvolí téma (oligarchové, Amerika, Blízký východ) a dvacet minut naznačují, dělají narážky, sugerují, ale málokdy něco řeknou přímo. Donekonečna opakují slova jako „oni“ a „nepřítel“, až jsou otištěny v mysli. Opakují velké mantry doby: prezident je prezidentem „stability“(…)“ (s. 77)

Naznačování a narážky jsou propagandě 21. století vlastní. Chomsky (2002) tuto techniku přisuzuje snaze o zastření skutečného úmyslu šířitele. Skrze šíření zdánlivě abstraktních zpráv se snaží manipulovat s myšlením recipientů a odvést je od přemýšlení nad skutečnou podstatou problému. (idem: s. 26) Právě prvek zastření skutečného úmyslu odlišuje z jazykového hlediska manipulaci od persvaze – k manipulaci patří snaha přimět druhého k něčemu či přesvědčit ho, aby šířitelovo stanovisko přijal, a to i proti jeho vůli, popřípadě zájmům. Je proto klíčové, aby si recipient manipulaci neuvědomoval. (Saicová Římalová, 2014, s. 48)

Propaganda, jako každý jiný typ komunikace, je ovlivňována technologickým pokrokem, to se obzvlášť promítá na jejím šíření. S rozvojem technologií disponují propagandisté stále důmyslnějšími nástroji, (Jowett, O'Donellová, s. 18, 2015) specifikům šíření propagandy v 21. století se práce věnuje níže.

1.3 Šířitel

Obecným cílem propagandisty je zintenzivnit postoje příznivé pro jeho zájem, zvrátit nepřátelské postoje, přilákat netečné a zabránit jim v přijetí nepřátelského smýšlení. (Petrová, 2012, s. 296) Není nutností, aby propagandista zprávě, kterou šíří, sám věřil. Stačí mu kontrolovat tok informací a řídit skrz něj názory a chování publika. (Jowett a O'Donnellová, 2015, s. 50)

Wilson z University College London rozlišuje konkrétně u ruské propagandy 4 funkce:

1. Rozptýlit a zmást západní publikum na základě „pošťuchující“ propagandy
2. Ovlivnit a posílit již stávající stanoviska Kremlu
3. Mobilizovat putinovskou většinu
4. Vytvořit paralelní alternativní realitu (Per Concordiam, 2016, s. 12)

Některé z těchto funkcí korespondují s obecným vymezením manipulativních strategií. Ty budou hlouběji definovány dále v jazykové části práce a následně poslouží jako jeden z indikátorů propagandy ve studovaných textech v praktické části.

Často je pro dosažení cílů kampaně klíčová skrytá identita jejího šířitele. To souvisí právě se snahou zastřít skutečný zdroj informací. (Jowett a O'Donnellová; 2015; s. 51) Tento fakt je pro naši práci podstatný, protože právě na internetu je skrývání identity šířitele mimořádně snadné.

I námi studovaný portál Aeronet identitu svých redaktorů skrývá, jeho pozadí a financování se věnuje redaktor časopisu Respekt Ondřej Kundra. V březnu roku 2015 vyšlo číslo časopisu Respekt, kde se Kundrův hlavní článek točil okolo portálu Aeronet.cz, konkrétně jeho nejasného financování a těžko dohledatelného provozovatele.

O rok později, v květnu 2016 vyšel navazující článek, v němž Kundra slibuje, že portál Aeronet konečně „přišel o svoji zakonspirovanou anonymitu“. V článku odhaluje údajné sídlo Aeroentu v Havířově a nabízí rozhovor s Mariánem Rohálym, který má spravovat účty tohoto portálu. Autor se také věnuje počátkům Aeronetu, sleduje jeho vývoj od zaregistrování domény amatérským letcem, přes uzavřenou stránku pro úzkou komunitu hackerů a počítačových nadšenců v čele s tajemným administrátorem stránky Dylanem D'Angelem, až po období Krymské krize, kdy se 27. února 2014 D'Angelo rozhodl „k zásadní a trvalé změně Aeronetu z uzavřené komunity na otevřený „zpravodajský web““.

Identita redaktorů nicméně nadále zůstává zastřena. Nejčastějším přispěvatelem je „Vedoucí kolotoče“ nebo také „VK“, který se na webu označuje za šéfredaktora. Sám ke své skryté identitě poskytl na konci článku z dubna 2016 své „oblíbené heslo“:

„Na závěr jen moje oblíbené heslo: „Nezajímejte se o jméno messengeru. Zajímejte se o zprávu, kterou vám přinesl!““

Další častou přispěvatelkou je redaktorka pod pseudonymem „Pozorovatelka“.

Důvod pro zastírání skutečné identity šířitele, respektive popírání vazeb na Rusko a ruskou ideologii shrnuje BIS ve své výroční zprávě za rok 2014:

„Jak ukázala kauza památníku internacionalistům na pražských Olšanských hřbitovech (březen 2014), česká veřejnost je citlivá na přímé ruské (či jakékoliv jiné cizí) angažmá na českém území a Rusové si toho jsou vědomi. (...) Zásadní vliv na české publikum měly a mají české proruský orientované organizace či jednotlivci a jejich webové projekty, které ruské názory a argumenty českému publiku přetlumočí či podsunou a následně potvrzují kruhem takovým způsobem, že se běžný občan může domnívat, že nepřijímá ruské ideje, nýbrž názory a přesvědčení českých spoluobčanů.“

1.4 Recipient

V důsledku nových nástrojů digitální éry je dnes stále těžší rozpoznat legitimní stránku od té s politickou agendou. Zejména na webu je rozpoznání objektivní informace od politické agendy otázkou především internetové a mediální gramotnosti, stejně jako kritického myšlení. Informace i díky internetu v současnosti političtější, globálnější a komplikovanější než kdy dříve. (Danielsová; 2009: s. 8; Briantová; 2015: s. 160) Lze tedy usuzovat, že vůči propagandistickému působení na internetu budou náchylní především nepokročilí uživatelé internetu.

Využívání či zneužívání toho, že někdo něco neví, že druhý je např. slušný, naivní, bojí se, je typickým rysem manipulace. (Saicová Římalová, 2014, s. 49) Nejčastější obětí manipulace se tak stávají především nezkušení, důvěřiví a nepřemýšliví adresáti. (Švehlová, 2001, s. 106)

Krátkodobých i dlouhodobých cílů může propagandista dosáhnout pomocí manipulativních řečových aktů – těmi mohou být hrozby, ale i jiné zvláště manipulativní strategie, jako je zastrašování, finty nebo triky. (Švehlová, 2001, s. 106)

Chomsky (2002) pokládá zastrašení recipienta za klíčové. Jestliže recipient není udržován v neustálém strachu z vnitřního i vnějšího nepřítele, může se stát, že začne nad věcmi přemýšlet, což je z hlediska propagandy nežádoucí. (s. 28) Recipient se navíc mnohdy rád a dobrovolně těmto strategiím sám poddává. (Švehlová, 2001, s. 106)

Ovlivnění myšlení českého publika nad problematikou, kterou jim média předávají, považuje BIS za jeden z cílů ruské dezinformační kampaně:

„Cílem ruského informačního působení v českém prostoru v roce 2015 bylo zejména (...) ovlivnění vnímavosti a myšlení českého publika oslabení vůle společnosti k odporu či konfrontaci (informační a dezinformační zahlcení publika, relativizace pravdy a objektivity, prosazení motta „všichni lžou“)“

Dalším významným nástrojem propagandy ve vztahu k recipientovi jsou emoce. Propaganda nejčastěji neútočí na rozum ale právě na emoce recipientů, zjednodušování, polarizace na černou a bílou a zejména opakování jsou typickými nástroji propagandy. Protiargumenty oponentů nejsou vyvráceny ale zesměšněny. (O’Shaughnessy, 2004: s. 41)

1.5 Technologický přesah propagandy v 21. století

Propagandu je vždy třeba vnímat v rámci dobové společenské situace (Jowett a O’Donellová; 2015: s 234). Propaganda, stejně jako kterýkoli jiný druh komunikace, je ovlivněna technologickým pokrokem prostředků pro předávání zpráv. S vývojem má propagandista k dispozici čím dál více rafinovaných nástrojů. (idem: s. 18)

Danielsová (2009) ve svém článku pojednává o takzvaných „maskovaných webech“ (v originále „cloaked websites“) publikovaných jednotlivci nebo skupinami, kteří skrývají autorství za účelem zastříti skutečnou politickou agendu. (s. 3) Ty jsou podle ní novým vyústěním propagandy. Kromě skrytého autorství lze na těchto webech nalézt sebe prezentaci těchto webů jako neutrálních zdrojů informací, přestože skýtají skrytou politickou agendu (idem: s. 8).

S vývojem technologií se mění také způsob šíření propagandy. (Jowett a O'Donnellová, 2015: s. 233; Saussure a Schulz, 2005: s. 4) Ivana Smoleňová ve své práci (2015) považuje za jeden z nejpodstatnějších prvků moderní proruské informační kampaně sociální sítě. Skrze ně může Kreml obsah šířit napříč uživateli, ale i zintenzivňovat její dopad. (s. 4) Pomerantsev se k problematice sociálních sítí v návaznosti na šíření propagandy vyjádřil v rozhovoru pro Lidové noviny z ledna 2017:

„Sama technologie zásadně změnila strukturu společnosti, jež ji používá. Místo propojování však nastal skupinový efekt. Houfujeme se do skupin, v nichž se izolujeme, vytváříme bubliny, jakási novodobá plemena. V nich vznikají nová náboženství, ideologie, vize. (...) Uživatelé internetu nehledají nové informace, ale stejný světový názor“

Na sociální síti Facebook vzniklo v rámci České republiky několik uzavřených skupin, kde jsou weby obviňované z šíření ruské propagandy bohatě sdíleny a komentovány jejich uživateli. Jako příklad lze uvést skupiny „Chceme pryč z NATO a EU – Rusko je náš opravdový přítel !!!“, která má již téměř 10 tisíc uživatelů, nebo „Demisi vlády! Zrádců! Psychopatů!“ s téměř 7 tisíci členy.

Analýza problematiky šíření propagandy prostřednictvím sociálních sítí je mimořádně komplexním tématem a rozsah práce ji bohužel neumožňuje. Zajímavým aspektem je ale „hledání stejného světového názoru“, o kterém se Pomerantsev zmiňuje. Vliv myšlenkových stereotypů recipienta na vnímání manipulativních textů bude tato práce dále rozebírat.

Bylo by ale nesprávné tvrdit, že nové metody zcela vytlačily ty staré. Přesah propagandy do dalších a dalších médií sice pokračuje, nicméně propaganda i nadále využívá stále staré, ale stále funkční formy komunikace, jako je prostá orální tradice. (Jowett a O'Donnellová; 2015; s. 233)

2 Jazyk

Jazyk je nositelem ideologie. Propagandistovi poskytuje možnost kalkulu (Lukinová, 2013, s. 98) a dokáže skrze něj utvářet a ovlivňovat mínění recipienta. Z tohoto důvodu lze často v průběhu válek nebo revolucí sledovat rozmach sloganů, plakátů a symbolů. (Jowett a O'Donnellová; 2015; s. 8) Bylo by ale zjednodušující tvrdit, že každá komunikace s persvazivními prvky je propaganda, jádrem skutečné propagandy je rétorika, která mívá na naše emoce, mýty o velkých úspěších a národech, (Petrová, 2012, s. 297) prostřednictvím jazyka lze například legitimizovat institucionální zneužití moci, a to zejména upřednostněním jednoho – pro nás vhodnějšího – diskurzu před jiným. (Phillips a Hardyová, 2002: s 25)

Staří Řekové vnímali v umění rétoriky dva principy – rétoriku jako racionálně budovanou dovednost, a rétoriku jako magickou moc, schopnou s lidmi manipulovat a šálit je. (Kraus; 2011; s. 25) Prostředkem ovládnutí a formování společnosti byla pak od svého vzniku především média, v nichž figuruje široká škála způsobů manipulace s recipientem, resp. s masami. (Švehlová, 2001, s. 106) Mediální, potažmo novinové texty mají schopnost utvářet naše myšlenkové pochody a proto je jejich studium zásadní pro pochopení jejich vlivu na veřejné mínění. (Lukinová, 2013, s. 98)

Metodologická část práce se opírá o teoretickou část – na propagandistické procesy nahlíží z hlediska jazyka a informace z předchozí kapitoly rozšiřuje o detailnější prostředky odhalování manipulativních nástrojů propagandy. Nabídne konkrétní prvky manipulace, které nám pomohou v praktické části prokázat přítomnost propagandy ve vybraných textech.

Manipulativní prostředky médií, potažmo novinářských textů, které bude tato práce rozebírat, budou identifikovány pragmalingvistickou analýzou textů. Tuto metodu lze vymezit jako lingvistický přístup zabývající se působením řeči nebo textů na recipienty. Sleduje vztahy mezi znaky, recipienty a mimojazykovou skutečností (Švehlová; 2001: s. 85) tj. intenci, působení složek kontextu, použitých kódů nebo výsledný efekt sdělení. (idem: s. 106) Pragmatická analýza jako součást kritické diskurzivní analýzy, se ukázala jako ideální pro studium manipulativních záměrů autorů zejména díky jejímu zaměření na kontextuální stránku sdělení. (Saussure a Schulz, 2005: s. 5) V rámci této metody bude práce rozvržena do čtyř částí, které pomohou rozkrýt jednotlivé aspekty studovaných textů - konsituaci, produkci, percepci a interpretaci. (Klabíková Rábová; 2013)

V praktické části budeme studovat několik vybraných článků internetového portálu Aeronet a na každém z nich interpretovat přítomnost manipulativních jazykových prvků. Vychází přitom z předpokladu, že logiku paradigmatu nelze odhalit pouze na základě jednoho konkrétního

případu, na druhou stranu série odlišných případů může umožnit jeho komplexnější pochopení. (Berkowitz; 1997; s. 421) Pro úspěšnou analýzu je z tohoto důvodu obvykle potřeba analyzovat více zdrojů, tzn. konfrontovat texty z několika článků. (Švehlová; 2001; s. 106)

2.1 Konsituace

V nejširším slova smyslu je pragmatika studií jazyka a komunikace v kontextu (Van Dijk; 2011; s. 143), v rámci výkladu studovaného textu proto nelze opominout okolnosti jeho vzniku a zasazení promluvy do širšího komunikačního rámce. (Klabíková Rábová; 2013: s. 6) Wittgenstein vztah jazyka a kontextu chápe jako tzv. jazykové hry, kde znaky, nebo pojmenování lze chápat jako figurky a kontext jako pravidla hry. Význam sdělení se potom utváří až v průběhu hry, kdy jsou jednotlivá slova používána v kontextu.

„Je možno říci: Pojmenováním určité věci se ještě nic neučinilo. Také se o ní nedá říci, že má nějaké jméno mimo příslušnou hru. To také míní Frege tvrzením, že slovo má význam jedině v souvislosti věty.“

Mediální komunikace jako „jazyková hra“, která přiřazuje jazykové významy k ideologickým kontextům, je předmětem současných debat o vztahu médií a moci. (Kraus, 2008; s. 44) Novinář a žurnalistika jako taková sice mají vlastní autonomní pravidla, přesto se nachází v hierarchickém vztahu s jinými (ať už vládními či nevládními) institucemi (Berkowitz; 1997; s. 422), podle Lukinové (2013) je však vázanost médií na tyto instituce komplexní a multidimenzionální, a i proto je těžké provádět výzkum týkající se tohoto vztahu. (s. 97) Právě v důsledku zastřenosti tohoto vztahu je třeba vzít v úvahu fakt, že protože média pro čtenáře nevystupují navenek ideologicky, stanou se paradoxně v šíření ideologie efektivnější. (Berkowitz; 1997; s. 422)

K analýze autorova ideologického záměru ve vztahu k recipientovi lze v mediálním prostředí rozeznávat tzv. ideologémy – ideologické znaky se značným společenským významem zahrnující mj. interpretace, vize světa nebo dobou podmíněné ideje a hodnoty. (Klabíková Rábová; 2013: s. 11) V návaznosti na tyto znaky lze v textu také hledat tzv. labelizaci, častý prvek propagandy, v rámci něhož je nepřítel označován citově zbarvenými slovy (např. trockisté, fašisté, agenti apod.). (Doubravová; 2002; 109)

Při zkoumání záměru autora je třeba také analyzovat to, jak informace seřadil a které vynechal, zachoval-li kauzalitu, případně jak a proč ji porušil. Dále je třeba klást důraz na zjištění, které citace autor z kontextu vytrhl, kterých nepřesných citací užil a proč. (Švehlová, 2001, s. 106)

2.2 Produkce

V rámci produkce se budeme v praktické části věnovat zejména lexikální stránce studovaných sdělení – studovány budou zejména dominantní klíčové výrazy nebo neologismy. V rámci studia slovní zásoby se zaměříme i na příznaky expresivnosti, v nichž lze vedle pojmového výrazu nalézt i citový a volní vztah mluvčího k sdělované skutečnosti. (Karlík a kol.; 1997: s. 95) Dále nás bude zajímat využití hodnotících adjektiv a příznakových lexikálních jednotek. V práci budeme podrobněji nahlížet i na syntax studovaných článků (práce se souvětím a délkou textu) nebo na jejich funkční styl (prvky publicistického a odborného stylu nebo postupy subjektivizace textu).

Vedle těchto hledisek budeme na texty nahlížet z hlediska jejich koherence, koheze a zejména intence autora, jako zaměřenost mluvčího k určitému obsahu. (CzechEncy) Také bude studována akceptovatelnost textů, jako jazyková, stylistická a obsahová přijatelnost textu pro adresáta (idem) a intertextovost.

Zaměříme se i na autorovu tvorbu textu, neboť produkce zahrnuje studium stylistických faktorů, jazykového kódu, slohotvorné činitele, včetně příčin a účelu používaných prostředků, tedy záměr autora při volbě jazykových prostředků. Dále můžeme studovat, zda se autor vyjadřuje spisovně, nebo nespisovně, zda používá cizí výrazy, aby jeho projev působil erudovaně, nebo zda naopak požívá familiární výrazy, aby se přiblížil adresátovi, zda je jeho projev srozumitelný nebo emotivní, zda argumentuje nebo spíše manipuluje. (Chejnová; 2010: s. 18) U mediálních textů je třeba podrobovat analýze i další znaky. Těmito znaky můžeme rozumět například žánr nebo styl daného sdělení. (Klabíková Rábová; 2013)

V rámci teoretické části vymezíme některé komplexnější jazykové nástroje – narativ a manipulativní strategie. Tyto nástroje budeme následně v praktické části hledat ve studovaných textech vedle výše uvedených prvků produkce a demonstrovat na nich záměr autora manipulovat s adresáty sdělení.

2.2.1 Narativ

Aristoteles zavedl slovo *mythos* – termín popisující vznik narativu na základě provázanosti událostí a emocí. *Mythos* může být také chápán jako teorie událostí v tom smyslu, že poskytuje vysvětlení těchto událostí z jednoho konkrétního pohledu. (Van Dijk; 2011; s. 71) Narativ v tomto smyslu může být chápán jako zdůraznění konkrétního problému, anebo stáčení problému způsobem, který napovídá jak příčiny problému, tak jeho řešení. Vždy zdůrazňuje určité prvky reality a upřednostňuje je před ostatními. (Szostek; 2016; s. 5)

Příběhy jsou typickou součástí propagandy. Podle O'Shaughnessyho propaganda narativy buď přímo vymýšlí, nebo obnovuje ty staré. (2004, s. 6)

Jako extrémní případ ideologického novinářského narativu lze uvést tento případ: na konci září 2016 uveřejnil politický redaktor týdeníku Die Zeit Jochen Bittner článek s titulkem „*Šťastná propaganda a nenávisť na povel*“¹. Ten odhaluje obsah přibližně desítky tisíc uniklých e-mailů mezi separatistickou vládou na ukrajinském Donětsku a ruskými „poradci“, který nabízí bližší pohled na kremelskou dezinformační kampaň. Kromě jiného tak vyplul na povrch i jakýsi manuál s názvem „Strategie interní informační politiky Lidové republiky Luhansk“. Tento manuál nabízí sjednocující narativ, podle kterého je ukrajinská fašistická vláda příčinou veškerého zla, manuál také používá výrazy jako „oligarchická, proamerická junta“ nebo přirovnává Ukrajinské politiky ke zlodějům a vrahům.

V příkladu je patrný prvek tzv. satanizace. Tento koncept, který poprvé zavedl Lasswell, má dva základní aspekty: vyzývání dobra proti zlu a personifikace zla do jedince nebo malé skupinky nepřátelských lídrů. (Petrová, 2012, s. 296) Propaganda je koneckonců důsledkem naší touhy po nepříteli. S vidinou nepřítele dokážeme srovnat svoje morální hodnoty, můžeme ho osočovat, když nastane problém. Bez konkrétního nepřítele by propaganda nebyla schopná vytvářet narativ. (O'Shaughnessy, 2004, s.7; Briantová, 2015: s. 151)

Novinářský narativ se od jiných narativů liší specifickými prvky. Například zatímco text je psán v minulém čase, titulky jsou často v čase přítomném. Odstavce jsou velmi krátké a věty zpravidla obsahují méně než 20 slov. (Tuchman, 1978, s. 106) V novinářském narativu lze nalézt určitou repetitivitu. Na rozdíl od vědce žurnalista spoléhá více na rutinu jako na prostředek popisování reality, čímž odlišuje novinářské paradigma od toho vědeckého. Přesto má novinářské paradigma téměř stejnou důležitost jako to vědecké a lze ho proto vnímat jako

---

¹ V originále „*Glückspropaganda und Hass auf Befehl*“.

součást čtenářova vnímání určité – pro čtenáře vzdálené – události, kterou nám média zprostředkují. (Berkowitz, 1997; s. 404) Je však důležité si uvědomit, že rutina novinářského paradigmatu neznamena objektivitu, naopak ji může ohrozit. Hall dokonce tvrdí, že ideologie je do mediálních sdělení „kódována“ právě prostřednictvím rutiny a zavedených postupů výrobců médií. (Jirák; 2015; s. 226)

2.2.2 Manipulativní strategie v jazyce

V roce 1975 definoval Grice pojem konverzační maximy logiky nebo také kooperační princip. Jde o ideální případ komunikace, kdy každý partner formuluje svou repliku se zřetelem na dosavadní průběh rozhovoru a směřuje ho tak k jeho bezkonfliktnímu pokračování. (Švehlová; 2001; s. 93)

V rámci práce nás ale zajímá zejména porušování těchto maxim. Porušování maxim se komunikanti dopouštějí zcela běžně, například používáním metafor nebo odpovídáním mimo dané téma (například vinou nepozornosti). Švehlová (2001) dokonce zastává názor, že kdybychom kooperační maximy neporušovali, „byla by komunikace bez nápadu a bez tajemna“. (s. 94)

Na druhou stranu lze podle Švehlové na základě porušování těchto maxim s adresátem manipulovat pomocí tzv. komunikačních strategií. Koneckonců propagandu, která se plánovaně snaží cíleně ovlivnit jednání médií, je třeba vnímat (vedle reklamy nebo PR) jako příklad strategické komunikace. (Jirák, 2015; s. 348) Veškerá propaganda je manipulativní a je bezpředmětné uvažovat o nemanipulativní propagandě, manipulace je jejím jádrem. (O'Shaughnessy, 2004, s. 18) Proto se v této kapitole zaměříme na konkrétní manipulativní nástroje v jazyce, které budeme v praktické části studovat na článcích portálu Aeronet.

Maxima kvantity

Jednou z Gricových maxim je maxima kvantity, která nám říká „Neříkej ani příliš mnoho informací, ani příliš málo; říkej přiměřené množství informací.“ Porušením tohoto principu rozumíme tedy především uvádění informací, které jsou nadbytečné, může jít ale také o záměrné neuvedení informací, které jsou potřebné. (Saicová Římalová, 2014, s. 19)

Maxima způsobu

Dalším nástrojem jazykové manipulace, který stojí v souvislosti s propagandou za zmínku, je porušování maximy způsobu. Ta nám říká „Vol vhodný způsob vyjádření – mluv přesně, stručně, uspořádaně, srozumitelně, nevyjadřuj se víceznačně, nejasně atp.“ (Saicová Římalová, 2014, s 19) Autor se tedy může v rámci strategie rozhodnout, zda použije jazyk spisovný, nebo obecnou češtinu, popřípadě dialekt nebo nestandardní útvary. (Švehlová, 2001, s. 99) V rámci naší práce lze u strategie studovat i užívání cizojazyčných výrazů, zdrojů a odkazů.

Významné porušování této maximy může vést až k připravení dané promluvy o smysl. Jestliže ztratíme důvěru ke slovům tím, že je šířitel připraví o význam, nezbývá v řeči žádný prostor pro otázku – jakékoli tázání nebo přemýšlení bude vytěsněno. (Fidelius, 1998: s. 183) Fidelius (idem: s. 184) jako příklad uvádí slova „mír“, „pokrok“, „strana“ v diskurzu Rudého práva, kde tato slova zcela ztratila svůj původní význam (mnohdy mnohoznačný) a ustálila se v hesla. V takovém případě můžeme mluvit o tzv. diskvalifikaci, které lze také dosáhnout rozporuplnou mluvou, měněním témat, užíváním nedokončených vět nebo záměrným špatným konkretizováním metafor. (Švehlová, 2001, s. 72)

V návaznosti na teoretickou část práce jsme dále vybrali tyto nástroje komunikačních strategií:

1. **Ironie nebo posměch:** Jde o formu jemného výsměchu, kterého je obvykle dosahováno užitím výrazu, který má při interpretaci jiný nebo dokonce opačný smysl.
2. **Lež:** Cílem lhaní je nejčastěji záměr uvést adresáta v omyl. Lživost je podle Švehlové implikují komunikační cíle jako podvod, klamání, klep, urážka apod.
3. **Polopravda:** Mluvčí v tomto případě pronese pouze část pravdy, druhou část zatají. Adresát tak interpretuje pouze část sdělenou, přestože je pro něj zatajená část relevantní. Dochází tak k překrucování skutečnosti a k manipulaci s adresátovým vnímáním skutečnosti.
4. **Strategie rafinovaného tvrzení:** Tato strategie funguje jako důkaz buď odvolání na autoritu, nebo „obecné odvolání“. Jako příklad lze uvést například uvození šířitelova tvrzení formulí: „Všichni rozumní lidé tvrdí, že...“ (Švehlová, 2001: s. 107) Manipulace veřejností využívá fakt, že IQ davu je pod úrovní jednotlivců

tvořící dav – produktor prezentuje skutečnosti černobíle a vypočítává argumenty, které podporují jeho tvrzení a protiargumenty znevažuje. (Chejnová, 2010: s. 83) Chomsky (2002) dokonce tvrdí, že „hlavním účelem dobře provedené propagandy je vytvořit slogan, proti kterému nikdo nemůže nic namítat a každý bude pro.“ Dokonce i v případě, kdy se recipient nad problémem přemýšlí jinak, média a společnost ho vedou spíše k otázce, jestli není blázen, když si něco takového myslí. Společenský tlak ho v podstatě zažene do slepé uličky, kde je nemožné si vlastní názor ověřit skrze názor ostatních. (s. 26)

Saicová Římalová (2014) manipulativní strategie dělí podle úmyslu manipulátora, tedy čeho chce manipulací dosáhnout. K dosažení tohoto úmyslu manipulátor používá nástroje, které jsme zmínili výše v této kapitole.

1. **Strategie blokády:** V tomto případě manipulátor nechce, aby druhý dosáhl svého cíle. K naplnění tohoto úmyslu využívá např. kritiku, posměch či vyvolávání pocitu viny.
2. **Strategie prosazování:** Manipulátor se snaží prosadit vlastní cíle. K tomu používá nástroje jako je lhaní, vyhrožování, může opět vzbuzovat ve druhém pocitu viny či může druhého ponižovat.
3. **Strategie sabotáže:** Úmyslem manipulátora je vyvolat konflikt tak, aby nebylo zřejmé, že konflikt vyvolal on. Jako prostředky dosažení tohoto cíle mohou objevit např. nadávky či urážky.

K těmto strategiím lze snadno přiřadit jednotlivé cíle ruské propagandy, vymezené v teoretické části Wilsonem. Podle něj se propaganda Kremlu snaží na základě „pošťuchování“, nebo ponižování rozptýlit a zmást publikum a posílit tak stanoviska Kremlu, nebo vyvolat konflikt prostřednictvím zastřených webů a utvářet tak alternativní realitu.

2.3 Percepce

V předešlé kapitole jsme rozebrali způsoby, jak zakódovat požadovaný názor nebo ideologii do novinářských textů. Aby byla komunikace efektivní, je ale třeba zajistit, aby recipient sdělení i správně dekodeval. Percepce, na rozdíl od recepce, která je chápána jednoduše jako smyslové

přijetí sdělení, vyžaduje aktivní součinnost recipienta s autorem – tedy aby text otevíral s pomocí vlastních zkušeností, kontextu a vědomostí. (Klabíková Rábová; 2013: s. 14)

Reakce publika na propagandistou vyslanou zprávu se může od šířitelova úmyslu výrazně lišit, nebo může vyvolat přesně opačnou reakci. (O'Shaughnessy, 2004, s. 25) Mediovaná sdělení je proto třeba vytvářet s ohledem na potenciálního příjemce a používat prvky (tzv. orientátory), které signalizují žádoucí interpretaci. Takovým „návodem pro interpretaci“ mohou být například slova uvozující citace jako „předseda vlády přiznal“ oproti „předseda vlády zdůraznil“. (Jirák; 2015; s. 228) Za tyto prvky ale lze považovat i některé z manipulativních strategií, zmíněných v předešlé kapitole.

Pokud ideologie obsažená v textu odpovídá pohledu uživatele na svět nebo je-li text sestaven tak zdařile, že se jeho ideologické zaměření jeví jako přirozený pohled na věc, pak si publikum nemusí uvědomovat, že se jedná o sociálně podmíněnou konstrukci. (Jirák; 2015; s. 229) Dá se tedy říct, že příjemcovu percepci silně ovlivňuje skutečnost, že čtenář zůstává v zajetí svých myšlenkových stereotypů, které mu brání sdělení a obsahu textu správně porozumět. (Kraus; 2008; s. 44) Lépe se proto manipuluje s recipientem, který s autorem do jisté míry souhlasí.

K obecnému dosažení cíle komunikace je klíčová jazyková kompetence recipienta rozumět přeneseným významům – adresát neznalý jazykového, ale i kulturního kontextu neodhalí smysl takových výpovědí, (Klabíková Rábová; 2013: s.15) dále jsou zapotřebí znalosti kontextu, intonačních narážek nebo kulturních předpokladů. (Van Dijk; 2011; s. 143)

Zdá se ale, že tyto principy fungují u persvazivní komunikace často přesně naopak. Jak již bylo zmíněno výše, ideálním recipientem je člověk nepřemýšlivý nebo nezkušený. Manipulace je úzce navázána na lidskou omylnost, konkrétně na omylnost adresáta sdělení – abychom tedy efektivně manipulovali s recipientovým vědomím, musíme ho nejdříve uvést v omyl. (Saussure a Schulz, 2005: s. 69) Cílem persvazivní komunikace je, oproti komunikaci obecné, navodit nejistotu, na jejímž základě je možné příjemce zprávy manipulovat. Přesvědčování je pak v případě úspěchu až vedlejším produktem persvazivní komunikace. (Doubravová, 2002, s. 107)

Ve snaze zhruba definovat příjemce studovaných textů jsme empiricky prostudovali složení uživatelů na facebookových skupinách, na kterých se tyto články šíří. Tento mikrovýzkum je určitou limitou této práce; na jedné straně je přibližné zjištění cílové skupiny těchto zpráv poměrně důležitým aspektem této části, na straně druhé dosud neexistuje validní výzkum, který by se této problematice věnoval. Z toho důvodu byla zvolena poněkud zkratkovitá metoda

zjišťování. Konkrétně jsme studovali uživatele stránek „ISLÁM JE SMRTELNÉ ZLO !!!“, „Miloš Zeman je naše volba.“, „Demisi vlády! Zrádců! Psychopatů!“ a „Chceme pryč z NATO a EU - Rusko je náš opravdový přítel !!!“. Ukázalo se, že většina uživatelů je v důchodovém věku, nebo jejich identitu nelze blíže dovodit. Lze tedy předpokládat, že se tito uživatelé na sociálních sítích a na internetu nepohybují tak dlouho, aby získali potřebnou mediální gramotnost a kritický pohled na zprávy šířené na internetu. To může být jeden z faktorů, který šířitelé zneužívají.

3 Praktická část

3.1 Narativ

V rámci jednotlivých článků se prolíná celá řada příběhů, které úzce souvisejí s aktuálním děním – pro příklad můžeme uvést poměrně štvavý narativ proti LGBT komunitě nebo až hyperbolická vyobrazení uprchlické krize. Pro větší přehlednost jsme ale v naší práci vybrali několik konkrétních narativních motivů, na kterých bude jednodušší zkoumat prvky propagandy. V rámci studia narativu si budeme všimnout i lexikálních prvků studovaných v rámci produkce – využívání expresivní slovní zásoby a hodnotících adjektiv nebo dominantních slov.

3.1.1 Západ

První narativ, který se táhne většinou článků studovaného portálu, je vyobrazení institucí a politiků západu (autoři je často označují za „elity“) jako neporazitelné entity, která škodí nejen vlastním občanům, ale v podstatě celé civilizaci, včetně občanů ČR.

„Málokdo si uvědomuje, kolik majetků vlastní české poctivé firmy v zahraničí, soukromé i státní, které by v odvetě západních elit přišly o své majetky, pokud by ČR začala znárodňovat.“ (17. 2.; VK)

„Odpor vůči zlu, západnímu imperialismu v pojetí autogenocidy západní civilizace podle diktátu globálních a amerických elit, je povinností každého svobodomyšlného občana.“ (22. 3.; VK)

*Takže z tohoto důvodu není vůbec jasné, jestli občané mají v Británii vůbec nějaká práva. Ústavu nemají a podle kodifikace z konce středověku a počátku reformace je **pohlíženo na občany Británie stále jako na poddané, nad kterými má královna absolutní moc, nad jejich majetkem a nad životy.** (4. 11.; VK)*

*Rodiny a pozůstalí se tak **kvůli Kyjevu a USA** nikdy nedozví, kdo skutečně dal pokyn k sestřelení malajského Boeingu. (28. 9.; VK)*

Západ v narativu portálu Aeronet představuje nepřítele číslo jedna, jde o onoho obligátního nepřítele, kterého hledá a napadá každý propagandista. Je v článcích výrazně demonizován a obviňován z celé řady zločinů – typické je potom dělení na „my“ a „oni“ a využívání pozitivní a negativní slovní zásoby (Rusko –ochránce oproti Západ – rozvraceč). V roce 2016 byl tento narativ často patrný ve spojení s válkou v Sýrii, kde jsou západní mocnosti popisovány jako původci konfliktu.

***Západní mainstreamová propaganda** využívá služeb teroristických skupin v Sýrii a vůbec jim to nevadí. (26. 8.; VK)*

***Kdyby EU v čele s Francií a Velkou Británií, NATO a jmenovitě USA nerozvrátily Blízký východ a sever Afriky, nečelili bychom dnes hrozbám Islámského státu a mohutným migračním vlnám.** (9. 6.; VK)*

Na druhou stranu Rusko a jeho kroky jsou v rámci stejného konfliktu vnímány veskrze pozitivně a tvoří protiváhu Západu.

***V Sýrii je jiná situace, velkou roli ochránce tam plní ruská armáda, která je hlavní překážkou toho, aby se v Sýrii chopili moci teroristé dosazení americkou vládou.** (7. 9.; VK)*

***Rusko nepotřebuje podporovat propagandu v Evropě, tu podporují sami evropští politici svými nezodpovědnými kroky, které jdou ostře proti zájmům svých národů.** (9. 6.; VK)*

Západ je také obviňován ze zásahů do vnitrostátních politik středo a východoevropských zemí.

***Hofer ... jako prezident prosazuje bruselský neomarxismus, který je pouze s malými kosmetickými úpravami odvozený od marxismu Sovětského svazu, před kterým jeho rodiče utkali.** (5. 12.; VK)*

3.1.2 Loutková vláda

Vylíčení českých institucí jako „loutek“ Západu je natolik opakovaným tématem, že jsme považovali za vhodné ho studovat jako samostatný narativní postup. Typická jsou expresivní slovní spojení jako „zemská vláda“, „loutkový režim“ nebo přímé přirovnání amerického velvyslance k „protektorovi“ a výrazně evokují období nesvobody českých zemí ve 20. století. Čtenář tak vnímá Česko jako „shora“ neustále utlačovanou zemi, ať už ve smyslu Habsburské monarchie (v důsledku označení české vlády jako „zemské“), nebo ve smyslu období protektorátu.

Pravomoci už koneckonců Praha nemá žádné, ty už jsou dávno v Bruseli (Sic!)... a v Berlíně. (11. 7.; VK)

*„Vlastizrádné kroky **loutkového režimu** v Praze přivádějí zemi do náruče islamizačních organizací, které chtějí působit na české děti ve školách a ve vzdělávacím procesu.“ (22. 3.; VK)*

*„(Zlo) Pramení ze strachu z **amerického zastupujícího protektora**, který z ambasády koordinuje činnost české vlády. Svět lokajů podle Orwella má typické rysy zrádců, kteří za peníz cizích fondů, nejen norských, rozkládají národ a podporují islámskou migraci.“ (22. 3.; VK)*

Typické je používání vysoce příznakových a hodnotících adjektiv typu „zemská vláda“ nebo „vazalské postavení“,

*Imigrační portály jsou levným začátkem, jak ukázat **páníčkům v Bruseli** (Sic!), že **zemská vláda v Praze** plní obsahy not a zadání evropských elit. (13. 7.; VK)*

*A to je daleko vyšší liga, než lokální **vazalské postavení „Čechie“ k Německu**. (11. 7.; VK)*

Tento narativ lze velmi často nalézt ve spojení se členy současné vlády.

***Andrej Babiš je zastávce ekonomických konceptuálních tezí v rámci realizace NWO, zatímco Milan Chovanec, Bohuslav Sobotka a ČSSD plní ideologické teze transatlantických globalistických vazeb skrze Berlín a Brusel.** (15. 6.; VK)*

*Ve skutečnosti současná ministryně školství Kateřina Valachová pouze kopíruje indoktrinační linii inkluzivního vzdělávání a multikulturalismu, kterou v České republice razí dva subjekty. Jednak Evropská komise skrze dotační programy z fondů EU a také **Norské fondy, které jsou pro změnu v centru financování multikulturního sociálního inženýrství v Evropě.** (2. 12.; VK)*

Na jedné straně čeští politici hovoří o symbióze s Německem. Ale při bližším pohledu na strukturální výkony obou ekonomik zjistíte, že nejde o symbiotický vztah, ale o vztah parazitický. Německo využívá slabých českých politických garnitur k prosazování svých ekonomických zájmů. (11. 7.; VK)

Typickou součástí tohoto narativu je potom utlačování samotných občanů ČR. Elity podle tohoto narativu škodí zejména ekonomice a společenskému postavení občanů. Západ je zde potom přímo obviňován spojeními typu „V důsledku protiruských sankcí přišly české podniky o trhy“, „Berlín uměle drží nízké mzdy českým dělníkům“ nebo „Německo parazituje na ekonomickém růstu české domácnosti“.

Současná vláda je sice otevřenější ke spolupráci s Čínou, ale o to více je ve vleku Bruselu a bruselských sankcí proti Rusku, kde desítky českých průmyslových podniků přišly o své trhy v důsledku protiruských sankcí. (28. 3.; VK)

ČSSD se ideologického rámce v procesech řízení nikdy nezbavila. Dosud řídí a posuzuje ekonomické cíle republiky s požadavky a potřebami partnerů v EU, zejména s Německem. (...) Jedná se ovšem o politiku parazitování na ekonomickém růstu české domácnosti. (15. 6., VK)

... naprostá závislost českého průmyslu na německém odbytu, záměrně oslabovaná koruna ze strany Chazary ovládané ČNB a řízené Berlínem, uměle držené nízké mzdy českých dělníků, které v průměru tvoří jen 30% toho, co si na stejné pozici vydělá Němec... (11. 7.; VK)

Tyto eugenicko-sociální experimenty přes MŠMT implementuje do osnov norská strana a tajné služby mlčí. (2. 12.; VK)

Opět můžeme nalézt vysoce příznakovou slovní zásobu („parazitování“, „záměrné oslabování“, „ovládané a řízené“) včetně hodnotících adjektiv („eugenické“, „protiruské“, „ideologické“).

3.1.3 Mainstream

Dalším významným narativním postupem je zpochybňování nestrannosti a zejména pravdivosti tradičních žurnalistických institucí. Západní média podle Aeronetu lžou, a to zejména z důvodu jejich napojení na západní elity. Tato média jsou většinou označována jako „mainstream“, který šíří západní propagandu.

Mainstreamová média dnes začala šířit informaci ze syrského Aleppa, že prý vojska Bašára Asada shodila na rebely ve městě několik nádob s chlórem. Přestože jde o neověřenou

informaci, mainstreamová média ji bleskurychle převzala i bez ověření ve chvíli, kdy se dnes nad ránem zpráva objevila na kanálu Reuters. (7. 9.; VK)

Autor zde shazuje relevanci informací těchto médií spojením „že prý“, nebo zabarveným adjektivem „bleskurychle“.

Západní média si vždy ale budou vybírat jen ty děti, které zahynou na moři z řad migrantů, ale ne ty, které zemřou pod koly nákladáku islámského teroristy v evropské metropoli. (26. 8.; VK)

Aeronet a ostatní mediální „alternativa“ potom podle tohoto narativu informuje o událostech pravdivě a nezaujatě. Do konfliktu tak autoři opět staví dva póly – „my“ a „oni“ – přičemž bohatě využívá pozitivní a negativní lexikální jednotky (AE News – informuje pravdivě, jak se ostatní neodvažují oproti Mainstream – lže, vybírá si fakta).

„Každý čtenář AE News může posoudit, jestli píšeme ruskou propagandu, anebo jen informuje o věcech pravdivě a tak, jak se západní média neodvažují.“ (21. 4.; VK)

Česká „mainstreamová“ média jsou podle tohoto narativu líčena takto:

„Český mainstream lže o migrantech, lže o účelu a smyslu členství země v NATO, lže o Majdanu v Kyjevě, lže o Sýrii a Bašáru Asadovi, lže o Saúdské Arábii. Kdyby mainstream nelhal a dělal svojí práci dobře a ve prospěch lidu, alternativa by vůbec nemusela existovat.“ (22. 3.; VK)

„Zlo pramení z nevědomosti a ze lži českého mainstreamu, který pan Kundra tak zoufale reprezentuje.“ (22. 3.; VK)

„Občané vidí, jak v ČR fungují novináři a mainstream. Úskoky, lži, praktiky estébáků, snahy o zastrasování, výhrůžky policii“ (21. 4.; VK)

Opět se zde ukazuje, že Kavčí hory jsou stát ve státě a skrze neziskovou organizaci prosazuje své politické pohledy na Ukrajině. (8. 12.; VK)

Zde si můžeme všimnout vysoce pejorativní a expresivní slovní zásoby – „zoufale“, „estébáků“, „stát ve státě“, „praktiky“

3.1.4 Bezmoc

Narativ, který lze najít napříč všemi články studovaného portálu, by mohl být pojmenován jako příběh bezmoci. Většina článků vyvolává ve čtenáři pocit malosti, nemožnosti ovlivnit dění

okolo sebe. Dle Aeronetu je běžný občan pouhou loutkou „elit“, Západu nebo mainstreamových médií a nemá prakticky žádnou možnost se vymanit ze systému, který má za cíl jediné – škodit mu a připravit ho o blahobyt.

*Poslanci parlamentu ČR opět ukázali, že když někde bouchají bomby, jejich zájmem je pouze jediné: využít záminky a příležitosti opět **občanům ztížit disponování se zbraněmi** a zjednodušit jejich zabavování. (24. 3.; VK)*

***Cílem současné školské politiky ČR je navodit krach odborných škol a učňovského školství vybudovaného v ČSSR po II. sv. válce, aby se otevřel a podpořil trh se soukromými středními školami.** (20. 5.; VK)*

***Učitelé se bojí poskytovat médiím rozhovory, protože se bojí o práci. Situace ve školství v mnoha ohledech připomíná dobu normalizace ze 70. let minulého století. Dochází k udáním, učitelé jsou popotahováni, když např. nemají ve třídě multikulturně laděnou nástěnkou, nebo když během mezinárodního dne dětí připraví kulturní pásmo, které neobsahuje např. výjevy z jiných kultur.** (2. 12.; VK)*

*Na jedné straně se s **voliči hraje podivná hra „na blba“**, kdy v médiích vrcholní politici vlády se vzpouzejí migraci a kvótám, ale na straně druhé se v zemi spouští portály na integraci a začleňování migrantů. (13. 7.; VK)*

*Ukrajinu čeká stejné rozkradení jejich národního majetku, jako **byla rozkradena Česká republika** po roce 1989 a dnes občané v ČR sklízí hořké plody tohoto procesu. (28. 9.; VK)*

*„**Ano, za zády lidu probíhají na internetu divoké novosystémové integrační procesy a v tichosti se nám překresluje republika cizinci.**“ (13. 7.; VK)*

Uvést čtenáře do role „štvance“ může být pro propagandistu vysoce přínosné. V teoretické části zmiňujeme častou snahu propagandisty recipienta zastrašit a ovlivnit tak jeho vnímání okolního světa. Čtenář je nakonec přeplněn negativními emocemi a přestává věřit komukoli, ať už jde o média, nebo politiky.

Narativ komunistické moci

Zvláštní část této kapitoly je vyčleněna pro komparaci určitých narativních prvků portálu Aeronet s komunistickým diskurzem. Lexikální jednotky ze studovaného webu postavíme vedle Fideliovy studie komunistického diskurzu (1998). Konkrétně se zaměříme na adjektiva

„fašizující“ nebo „zfašizovaný“ a na používání pojmu „imperialismus“, jako příkladů vysoce expresivní slovní zásoby.

„...**zfašizovaný marxista** v roli učitele ze Slovenska sepsal 42 proruských webů v ČR a na Slovensku...“ (1. 3.; VK)

„Ivan Gabal na ČT šíří velmi nebezpečnou a **fašizující demagogii**...“ (1. 3.; VK)

„**Odpor vůči zlu, západnímu imperialismu** v pojetí autogenocidy západní civilizace podle diktátu globálních a amerických elit, je povinností každého svobodomyšlného občana.“ (22. 3.; VK)

„**Sionisticko-fašistická junta**, která je nyní v Kyjevě u moci a rozkrádá zemi...“ (23. 2.; VK)

„...zaručuje viabilitu a přežití alternativního média v dnešní **zfašizované Euroevropě**.“ (22. 3.; VK)

Fidelius přitom slovní spojení jako „agenti fašismu“, nebo „pomahači imperialismu“ vyzdvihuje při zkoumání negativního diskurzu vůči nepřátelům komunismu, potažmo komunistické strany, Stalina atd. (1998: s. 112) Naopak je ve vztahu k řeči komunismu zajímavé používání slova marxista v pejorativním slova smyslu.

Zároveň lze hledat jistou podobu s narativem a expresivní slovní zásobou diktované ukrajinským separatistům, vylíčeným v teoretické části práce (fašismus, junta).

3.2 Manipulativní strategie

V této části se v rámci produkce zaměříme zejména na syntax studovaného materiálu – souvětí, délku a koherenci textu – a na stylistickou stránku textů, tedy jaký styl autor v psaném projevu uplatňuje, zda jej používá koherentně nebo ve spojení s jinými styly. Na těchto prvcích bude interpretován pravděpodobný záměr autora a prvky manipulace.

3.2.1 Maxima kvantity

Autoři portálu Aeronet často porušují Gricovu maximu kvantity popsanou v rámci manipulativních strategií. I přes extenzivní rozsah článků je obsah sdělení často nicneřikající nebo zmatečný. Autorům se tedy daří tuto maximu porušovat hned dvakrát – počtem znaků výrazně překračují tradiční délku novinového titulku a zároveň nedokáží podat informace, které jsou potřebné.

Článek ze 17. února, jehož autorem je VK, čítá celkově 2203 slov a 14 239 znaků včetně mezer. Pro srovnání, články na serverech idnes.cz, ihned.cz nebo ČT24 svou délkou obvykle nepřesáhnou 5000 znaků². Celkovou nesrozumitelnost jinak obsáhlého sdělení lze demonstrovat už na titulku tohoto článku:

„Ekonomická viabilita supersystémů odhaluje samotnou podstatu úpadku západní civilizace. Společným jmenovatelem je lidská touha po lepším životě. Schizma dualistického syndromu je všude kolem nás!“

Rozsáhlá souvětí, v nichž lze jen těžko hledat konzistentní obsah, jsou pro VK typická, v článku z 5. prosince – o rozsahu 13 390 znaků a 2087 slov – napsal toto:

„Každopádně to bude asi hodně bizarní úkaz, když rakouským nejvyšším neomarxistou teď bude synáček ruského bankéře, aristokrata a židovské matky, kteří si změnili příjmení po holandském Oranžistovi, když prchali před Sovětským svazem, nejprve do Estonska, potom do nacistické III. Říše a nakonec do Rakouska, aby za dlouhý čas právě jejich syn prosazoval v čele Rakouska sjednocenou Evropu v jedné EU Říši, homosexualitu, kterou III. Říše vyhlazovala, aby vítal migranty a prosazoval neomarxismus, před jehož předlohou jeho otec a matka původně utíkali.“

VK v jediné větě popsal Hoferův úprk před socialismem, aby ho nakonec označil jako šířitele neomarxismu. Po odhalení židovského původu matky Hofera osočí, že prosazuje sjednocenou Říši EU po vzoru nacistické třetí říše. Ve stejné větě můžeme dále nalézt motiv prosazování homosexuality nebo vítání migrantů.

Extenzivní rozsah článků se netýká pouze VK. Článek z 1. dubna, tentokrát od Pozorovatelky, má rozsah celkově 30134 znaků a 2440 slov. Oproti rozsáhlým souvětím VK se pozorovatelka vyjadřuje spíše v sekaných krátkých větách, přesto lze i v jejích člancích hledat několik nesourodých motivů zároveň.

„Pro mnohé je Tibet „rájem s ušlechtilými mnichy“, „světým náboženstvím“, „moudrými vládci“ a „nekonečně pracovitými a loajálními lidmi“. Ale... Tibet. Západní propaganda lidem vtloukla do hlav podivné klišé o „okupaci Tibetu“. Západ velmi snadno zapomněl, že téměř tisíc let do roku 1959 byl Tibet součástí Číny a jen po dobu několika desetiletí japonské okupace a občanské války byl mimo jurisdikci čínské vlády. Stručně řečeno, ani v roce 1959 Čína zvláštní potřebu „okupace“ neměla. Potřeba přišla až ve chvíli, kdy si USA uvědomily, že

---

² Studováno na vzorku 10 náhodných zpravodajských článků.

raketa středního doletu umístěná na vrcholku hory vysoké 4 – 5 tisíc metrů nad úrovní moře se mění na raketu doletu velmi dlouhého...“

Jak již bylo řečeno v teoretické části práce, porušováním Gricových maxim může autor dosáhnout jazykové manipulace. Za nezvyklou délkou článků, nebo souvětí lze hledat snahu o zmatení recipienta. Čtenář se v textu snadno ztratí a vnímá jen štvavé výrazy jako „neomarxismus“, „homosexualita“, „nacistická III. Říše“, „západní propaganda“ nebo „vítání migrantů“ a přitom si nedokáže tyto výrazy vyložit v souvislosti se zbytkem článku. Výrazy získávají onu rigiditu, kterou popisuje Fidelius při studiu řeči komunistického diskurzu. V rámci studia porušováním maximy kvantity na portálu Aeronet lze tedy hovořit o onom „informačním zahlcování“ recipientů, matení čtenáře množstvím irelevantních informací.

3.2.2 Maxima způsobu

„Vol vhodný způsob vyjádření – mluv přesně, stručně, uspořádaně, srozumitelně, nevyjadřuj se víceznačně, nejasně atp.“

Tuto maximu autoři porušují několika způsoby, nejvýznamnějším z nich je jistě nadměrné používání cizích výrazů a termínů.

„Ekonomická viabilita supersystémů odhaluje samotnou podstatu úpadku západní civilizace. Společným jmenovatelem je lidská touha po lepším životě. Schizma dualistického syndromu je všude kolem nás!“ (17. 2.; VK)

Tento nadpis jsme již studovali z hlediska jeho rozsahu, ještě zajímavějším aspektem je ale autorova volba slov – VK používá množství cizích slov, ale i novotvarů. Slovní spojení jako je „viabilita supersystémů“ a „schizma dualistického syndromu“ jsou i pro pokročilé čtenáře jen těžko srozumitelná, zejména vezmeme-li v úvahu celkovou nekoherenci sdělení a nedostatek obsahu. Tuto strategii lze zároveň chápat jako projev „snobizace“ vyjadřování – užívání anglicismů za účelem zvýšení prestiže vlastního projevu i tam, kde čeština disponuje zcela funkčními a srozumitelnými slovy. (Klabíková Rábová; 2013: s. 12) Text má sice nést prvky odborného stylu (rozsáhlá souvětí, užívání termínů), na druhou stranu autor zcela v rozporu s tímto stylem používá na konci věty interpunkci, kterou známe spíše z bombastických bulvárních titulků.

Vedoucí Kolotoče tento typ titulků používá poměrně často:

„S příchodem Trumpa čeká svět pokus o „repolarizaci“ moci mezi Ruskem a USA. Multipolární svět je čirá iluze, skutečnou moc drží vrchol nedokončené pyramidy, který nikdo v podstatě nevidí!“ (23. 12.; VK)

S užíváním cizích slov se ale lze setkat i v textech článků:

„Globalizace po roce 1989 zajistila svými procesy dělbu moci a rozměňování sil do té doby svrchovaných bipolárních hegemonů mezi více subjektů a navzdory dnešnímu přesvědčení, že o moc přišel jenom Sovětský svaz a Rusko v 90. letech, je třeba si přiznat, že stejný rozklad moci připravili globalisté i pro USA.“ (23. 12.; VK)

Nadměrné užívání cizích výrazů s ohledem na cílovou skupinu portálu se může na první pohled zdát jako nelogické - autorův funkční styl zjevně narušuje akceptabilitu textu. Syntaktická a stylistická nekoherence může méně „ostřílené“ čtenáře zmást – ve změti termínů recipienti rozumí pouze expresivní slovní zásobě typu „úpadek západní civilizace“ a snáze přijímají sugesci autorových myšlenek. Jak jsme zjistili v teoretické části, šířitel usiluje o znejistění recipienta a snaží se ho uvést do snáze manipulovatelné pozice. Zároveň může užívání termínů ve čtenáři vyvolat pocit, že autor je vzdělaný a že portál je důvěryhodný zdroj informací.

Vedle termínů autor používá stylistiku a výrazy obecné a hovorové češtiny, pravděpodobně s cílem se čtenářům přiblížit. Nekoherence funkčních stylů nicméně může být dalším nástrojem manipulace a matení čtenáře.

*Na vnitru tak už zřejmě disponují strojem času, takže **my obyčejňáci zase utřeme hubu. To je ale pech.** (13. 7.; VK)*

*Victoria Nulandová **na plnou hubu** prozradila, že USA mají v Evropě výcvikové kempy pro novináře, aby psali proti Rusku! No to je překvapení! (8. 6.; VK)*

3.2.3 Ironie a posměch

Tento nástroj jazykových manipulativních strategií je na studovaném portálu užíván téměř v každém článku. Autoři se nejčastěji strefují do Západu a západních elit, do vrcholných politiků a institucí v ČR, mediálního mainstreamu a Ondřeje Kundry.

*„Pan **Kundra žije ve skleníkovém šapitó**, kam k němu nedoléhá řev z ulice, kde je znásilňována bílá žena patnácti migranty. ... Zlo pramení z nevědomosti a ze lži českého mainstreamu, který pan Kundra tak **zoufale reprezentuje.**“ (22. 3.; VK)*

„Pražská kavárnická „havlérka“ (odvozenina od slova „galérka“, tedy podsvětí) **je úplně vztekem bez sebe** a nezůstává jen u zoufalých výkřiků.“ (28. 3.; VK)

„Neziskovky v Praze **jsou z toho úplně vyvedené z míry...**“ (28. 3.; VK)

„**Komedie s názvem „sjednocování metodiky hodnocení znalostí středoškolských studentů“** pokračovalo i letos dalším kolem tzv. státních maturit.“ (20. 5.; VK)

Tak určitě, Rusko pozabijelo operátory, kteří řídili a finančně vypláceli bojovníky Al-Nusrá a IS, ale barbaři jsou oni. (26. 9.; VK)

Victoria Nulandová na plnou hubu prozradila, že USA mají v Evropě výcvikové kempy pro novináře, aby psali proti Rusku! **No to je překvapení!** (8. 6.; VK)

Ironické narážky se nevyhnuly ani titulcům:

„**Europoslanec Štětina už zase ohrozil národní bezpečnost! V EU vyvolal svým blábolem o válce s Ruskem pozdvižení!**“ (21. 11.;VK)

Ironie a posměch jsou součástí štvavého narativu portálu Aeronet. Shazování západních institucí a ona „pošťuchující“ propaganda jsou znaky propagandy Kremlu, kterou jsme si vymezili v teoretické části.

3.2.4 Lež a polopravdy

Lži a polopravdy jsme si vymezili jako jeden z nástrojů manipulativních maxim. Bohužel v rámci této práce není dostatek prostoru na relevantní analýzu a vyvracení lží a polopravd na studovaném serveru, zároveň to není ani jejím cílem³. Proto se v rámci této podkapitoly pokusíme alespoň demonstrativním výčtem očividně nepravdivých a senzačních titulků dokázat, že lži a polopravdy jsou dalším nástrojem manipulace přítomným na studovaném serveru.

„**Hillary Clinton je po smrti!** Americká televize ABC po této informaci přerušila vysílání. Od té chvíle všichni mlčí. Hillary má dvojníka?“ (14. 9.; VK)

„**Hillary Clinton zfalšovala své shromáždění v Greensboro ve filmovém studiu. To musíte vidět! Je buď opravdu mrtvá, nebo těžce nemocná!**“ (19. 9.; VK)

---

³ Vyvracení lží a polopravd se v českém prostředí věnuje například server demagog.cz.

„Korán není náboženská kniha, ale bojový manuál!“, ... „Došlo na potvrzení mých slov o tom, že Korán není náboženská kniha, ale bojový manuál dobyvatelů.“ (23. 3.; VK)

Na uvedených příkladech můžeme sledovat zjevně nepravdivé informace, většinou doplněny o konspirace a fantastické informace nepodložené zdroji nebo fakty. Přestože by na studovaném portálu bylo možné najít celou řadu nepravdivých nebo zavádějících informací, není možné v rámci této práce obsáhnout jejich podrobnou analýzu.

3.2.5 Strategie rafinovaného tvrzení

V rámci poslední vymezené manipulativní strategie můžeme sledovat, jak autoři implikují určitou informaci jako samozřejmou a všemi uznávanou.

„Všichni očekávali, že moderátor Holt otevře na Hillary jednak téma jejího privátního serveru...“ (27. 9.; VK)

„Aeronet je tady pro všechny, kteří se chtějí dozvědět více informací a souvislostí...“ (12. 5.; VK)

„Vladimir Putin řekl nahlas, co si tajně myslí většina lidí v Evropě...“ (20. 6.; VK)

Autoři často používají strategii rafinovaného tvrzení ve formě řečnických otázek, které čtenáři napovídají odpověď:

Diví se snad potom někdo, že důraz alternativy na svobodu slova je tak silný? (26. 7.; VK)

Potřebuje snad teď někdo více důkazů? (26. 9.; VK)

Nehorázný podvod, ale karavana jede dál, nic se neděje. Překvapuje to někoho? (27. 9.; VK)

Otázka je tak stavěná, že se čtenář prakticky nemůže neztotožnit s autorovým názorem – z věty vyplývá, že tento názor mají prakticky všichni. Pro recipienta je velmi obtížné něco namítat vůči informacím, které jsou podávány jako celospolečensky uznávaná samozřejmost. V určitých případech se dokonce autoři uchylují k přímé ostrakizaci čtenářů s jiným názorem:

Kdo vidí v lidovém odporu vůči těmto procesům ruskou dezinformační propagandu, tak je mi ho opravdu, ale opravdu líto. (9. 6.; VK)

Nemůže nikdo očekávat, že děti svěřené do výchovy homosexuálních párů převezmou heterosexuální modely chování. Tohle snad nikdo nemůže myslet vážně. (22. 7.; VK)

Tato manipulativní strategie je významným prostředkem předávání informací a přesvědčování publika. Autor se prostřednictvím náznaků a nezodpovězených otázek snaží modelovat takovou percepci, která mu vyhovuje. Některé z těchto spojení lze považovat za tzv. orientátory – prostředky, jimiž autor dosahuje toho, aby čtenář vnímal a interpretoval sdělení podle jeho představ. Zároveň se lze pomocí strategie rafinovaného tvrzení vyhnout uvedení zdrojů – když si to myslí všichni, není třeba důkazu.

Na závěr se budeme věnovat obecnému odvolávání k „lidu“, jako k výrazu, který je na studovaném webu poměrně často používán.

*... prostě dojde k tomu, že **lid** České republiky začne postupně jako organismus vytlačovat NATO, EU, Brusel a posléze i českou vládu ze svého těla, ze svého středu. (9. 7.; VK)*

*Kdo vidí v **lidovém odporu** vůči těmto procesům ruskou dezinformační propagandu, tak je mi ho opravdu, ale opravdu líto. (9. 6.; VK)*

*Komu slouží? **Lidu** České republiky rozhodně ne. (26. 7.; VK)*

Slovo „lid“ je pro naši práci zajímavý zejména z toho hlediska, že má i v dnešní době jakousi pachut' diskurzu minulého režimu. Fidelius (1998) se zabývá pojmem lid v rámci studia jazyka komunistického diskurzu. Ve své knize si pokládá otázku, a kdo je do této lexikální jednotky zahrnut a kdo ne. Dochází k závěru, že nezáleží na subjektivním pocitu příslušnosti k lidu; kdo je a kdo není „lidem“ určuje sama strana. Ti, kdo mají jiné cíle a ideály než strana, se sami z „lidu“ vylučují. (s. 45)

„Nikdo jim jejich odlišné představy a tužby nebere. Ale nemohou chtít je realizovat u nás ve společnosti, s jejímiž cíli a ideály se rozešli, nemohou nám vnucovat něco, co (...) neodpovídá zájmům pracujícího lidu.“ (Úvodník Rudého práva P, 2. 4., 1977)

„Náš lid je do našeho socialistického společenství nepočítá.“ (Rudé Právo, 4. 3. 1977)

„Lid (...) je smetl ze své cesty. Aby už nikdy nepřekáželi.“ (Úvodník, RP, 26. 1. 1977)

Prakticky se stejným narativem a slovní zásobou se můžeme setkat i na portálu Aeronet. Chybí sice „socialismus“, odkazy na „ty druhé“ ale zůstávají – tentokrát ale jde o EU, NATO nebo Brusel.

3.3 Práce se zdroji

Jak bylo řečeno v teoretické části práce, zdroje a způsob dokládání informací je samostatnou kapitolou studia a odhalování propagandy. V této části se budeme snažit dokázat na způsobech dokládání zdrojů zastírání skutečného zdroje informací.

Autoři ve svých článcích odkazují na zdroje různými způsoby, málokdy jsou ale relevantní.

V některých případech citují informace od čtenářů z diskusí:

*„Děkujeme za upozornění na tento rozsudek **našemu čtenáři z diskusí.**“ (25. 10.; VK)*

*„**Jedna z našich čtenářek** v diskusi (Teresa) uvedla zajímavé údaje o rodině Van der Bellen a o jejich přesunutí z Estonska do III. Říše za II. sv. války.“ (5. 12.; VK)*

V několika článcích ale odkazují i na zkušenost svých rodinných příslušníků, nebo přátel:

*„**Kamarádka mojí manželky** přijela na návštěvu a vyprávěla, jak na úřadu práce nahlédla do své složky, když úřednice byla otočená zády.“ (20. 5.; VK)*

Často se uchylují i ke zcela abstraktním důkazům, které jsme detailněji studovali v rámci strategie rafinovaného tvrzení:

*„ (...) je sice oficiálně namířená proti Íránu, ale i **vrabci si štěbetají na střeše**, že jde o protiraketové postavení proti Rusku.“ (18. 8.; VK)*

Dále odkazují na ostatní média, opět ale velice abstraktně – autoři sice odkazují na „zdroje“, nebo „televizi“, nespecifikují ale, o jaký konkrétní zdroj šlo:

*„Rozhovor s uprchlíky **na německé televizi** vydal za všechny studie. Jistý údajný Syřan (alespoň tvrdil, že pochází ze Sýrie) se na otázku, proč si ani rok po svém pobytu (...)“ (13. 7.; VK)*

*Dva ze tří **amerických novinářských zdrojů** (...) **Podle zdrojů**, tyto systémy jsou schopny odolat (...) Bude to poprvé, co Rusko postaví tento systém v zahraničí, **říká západní zdroj.** (4. 8.; Pozorovatelka)*

V mnoha článcích je potom zdroj uveden skrze vložené video, ve většině případů však ve skutečnosti odkazují na zdroj, který je obviňován z ruské propagandy v zahraničí⁴ –

⁴ Viz Článek Panfilova na webu Člověk v tísni nebo Kincaida pro StopFake (2015)

infowars.com (14. 9., 20. 10.; VK) a Russia Today (16. 8., 4. 11.; VK). Objevují se ale i videa zcela anonymní (1. 12., 11. 9.; VK).

Zřídka potom odkazují pomocí klasických hypertextových odkazů, které ale ve většině případů vedou opět na weby šířící propagandu; zároveň autoři zcela opominou zmínit i argumenty protistrany. Příkladem může být článek odhalující „pravdu o Tibetu a jeho vztahu k Číně“ se zdrojem a citací webu Čínské ambasády. (1. 4.; Pozorovatelka)

Tento způsob dokládání citací, prostřednictvím zdrojů, které si propagandista sám vytvoří, jsme popsali již v teoretické části. Způsob dokládání zdrojů, jako součásti kontextu, v rámci něhož je vždy třeba vnímat daná sdělení, je důležitý pro širší pochopení záměru adresáta a případné odhalení jeho snahy manipulovat se čtenářem.

3.4 Vizualní obsah

V rámci pragmalingvistické analýzy jsme se rozhodli nahlédnout i na vizuální stránku studovaného webu; jak jsme již uvedli v teoretické části, vizuální prvky jsou neodmyslitelnou součástí propagandy.

Aeronet však primárně komunikuje skrze převzatá videa, články doplněné pouze fotografií jsou v menšině. Naprostá většina článků je doplněna přílohou ve formě videa, která zcela nahrazuje titulní fotku. Často chybí i obrazová příloha dále v článku, přestože lze nalézt některé výjimky⁵.

Pokud jde o videa, liší se podle zdroje. Anonymní videa bývají spíše rozostřená, amatérsky pořízená (30. 3.; VK), zatímco zpravodajství Russia Today lze profesionalitou přirovnat například k britské BBC (21. 3., VK, 22. 2., VK). Vedle toho videa portálu Infowars.com působí velmi investigativně a akčně. (14. 9. a 16. 9.; VK)

Ze studia vizuálního obsahu vyšlo najevo, že Aeronet dává přednost audiovizuálnímu obsahu před pouze vizuální přílohou. Základem potom není ani tak symbolika, jako tomu bylo v klasické propagandě, jako spíše senzačnost videí.

Z vizuálního hlediska je ale zajímavé celkové grafické provedení stránky. Ta je laděná do decentních barev s akcentem na výraznou červenou v titulcích článků. Celkově stránka

---

⁵ Příkladem může být již zmíněný článek o Tibetu, doprovázený dobovými fotografiemi se zohavenými těly nebo vyobrazující fyzicky týrané osoby. (1. 4.; Pozorovatelka)

vystupuje navzdory svému senzačnímu obsahu vcelku seriózně a příliš se neliší od vizuálního rozvržení oficiálních mainstreamových médií. Podobné mimikry lze sledovat například u zmiňované Russia Today.

Interpretace a závěr

Interpretace je celkovým, zastřešujícím cílem analýzy, v němž usilujeme o to, dobrat se smyslu textu včetně významů zastřených a implicitních. (Klabíková Rábová; 2013: s. 15), je proto typicky poslední částí pragmlingvistické analýzy. V této části se na základě získaných poznatků pokusíme zhodnotit a definovat záměr autora a jeho úspěšnost. Zároveň jsme interpretaci navázali na závěr samotné práce, protože se obsahově kryjí.

Cílem této práce bylo dokázat přítomnost, nebo nepřítomnost základních prvků propagandy na základě teoretických poznatků o obecných znacích propagandy za pomoci pragmlingvistické analýzy textu. Tohoto cíle jsme dosahovali pomocí studia několika prvků.

Prvním z nich byly narativní postupy – dokázali jsme existenci štvavého narativu proti Západu, západním médiím, ale i proti českým institucím. Konkrétně jsme v rámci této kapitoly našli silně negativní motiv ve formě Západu, příběh o českých institucích jako o posluhovačích západních elit, narativ o prohaných médiích a nakonec vytvoření postavy čtenáře jako bezmocné loutky režimu. Zároveň jsme se dotkli jisté souvislosti narativu a slovní zásoby Aeronetu s diskurzem minulého režimu v Rudém právu.

Dále jsme hledali ve studovaných textech Aeronetu manipulativní jazykové strategie a dokázali tak cíle autorů – manipulovat a zmást nepokročilé uživatele internetu a vsugerovat jim tak vlastní interpretaci reality. Konkrétně jsme hledali snahy o porušení řečových maxim – kvantity a způsobu – s cílem odhalit autorův záměr manipulovat s recipientem. Tento předpoklad se nám potvrdil na základě analýzy počtu slov v jednotlivých článcích, které jsou neúměrně obsáhlé, s nepřehlednou syntaxí, dále na základě analýzy přítomnosti nesprávného, nesourodého a manipulativního užívání různých funkčních stylů a studia užitých lexikálních jednotek v titulcích i v samotných textech.

Vedle manipulativních strategií jsme v rámci produkce studovali i použití jednotlivých nástrojů manipulace – ironie, posměchu nebo strategií rafinovaného tvrzení. Na prvních dvou

jmenovaných jsme dokázali snahu zesměšnit subjekty, proti nimž je veden štvavý narativ, studovaný v předešlé kapitole. Jejich prostřednictvím autoři manipulují s vnímáním čtenářů a sugerují jim skutečnosti založené pouze na subjektivitě a emocích. Na posledním nástroji – strategii rafinovaného tvrzení – jsme demonstrovali prostředky, jimiž autoři předkládají vlastní pravdu jako samozřejmost. V rámci tohoto nástroje jsme se věnovali i výrazu „lid“ jako všeobecnému dovolání k většině, a to v kontextu komunistického diskurzu. Vyšlo najevo, že autoři Aeronetu s tímto slovem nakládají v podobném smyslu, jako tomu bylo zvykem za minulého režimu.

Další podstatnou částí našeho výzkumu bylo studium práce se zdroji a odkazování na původ informací, přičemž jsme vycházeli z předpokladu, že propaganda zdroje buď zastírá, nebo je vkládá do jiných propagandistických zdrojů. Tyto znaky vymezené v teoretické části práce jsme na studovaném portálu skutečně našli – autoři buďto zdroje vůbec neuvádějí, nebo odkazují na ostatní dezinformační média napojená na Rusko. V poslední kapitole jsme se věnovali vizuálnímu obsahu stránek a jejich profesionálnímu grafickému provedení.

Na základě pragmalingvistické analýzy jsme dokázali existenci prvků, které neodmyslitelně patří k propagandě. Několikrát jsme dokázali autorovu vůli se čtenářem manipulovat, využít jeho neznalosti a zmatení nebo ho zastrašit a vnutit mu skrze emoce vlastní názor. Vedoucí kolotoče se střídavě vyjadřuje spisovně a nespisovně s familiárními výrazy; používá cizí slova, aby působil vzdělaně, přičemž ale tyto výrazy používá v senzačních titulcích, typických pro bulvární žánr. Oba autoři ve svých článcích absolutně nereflktují argumenty protistrany, předkládají informace pouze jednostranně a se značnou hyperbolizací faktů. Komunikují často nesrozumitelně a zmatečně, ale velmi emotivně. Nestále opakují určité motivy, argumenty, ale i silně emotivní výrazy a hodnotící adjektiva (*fašizující, vazalské, protektor*) přičemž dochází k labelizaci nepřítele. Znehodnocují ostatní média, ale sami nechtějí být prozrazeni.

Všechny tyto prvky nám dávají celkem ucelený obraz o intenci autorů, totiž vmanipulovat čtenáře do určitého světónázoru nebo ideologie, které nejspíš sami zastávají. Na výzkumnou otázku této práce jsme tak našli konkrétní odpověď, zároveň se potvrdil předpoklad, že použití pragmalingvistické metody je v rámci studia propagandy efektivním způsobem výzkumu. Přesto se v průběhu práce objevilo několik otázek, které by mohly být dále rozvíjeny a studovány – jak funguje šíření „fake news“ v rámci sociálních sítí a kdo je jejich hlavním šířitelem; kdo je hlavním příjemcem těchto zpráv; jak se s hrozbou kybernetických útoků vyrovnává mezinárodní právo a jaký bude jeho následující vývoj. Tyto a další otázky bude v budoucnu třeba zodpovědět, abychom dokázali rozklíčovat a nalézt šířitele a případně i

zamezit dalšímu šíření propagandy. Jak se koneckonců ukázalo již nesčetněkrát v historii, propaganda a štvavá dezinformační kampaň bývají rozbuškou pro vyprovokování mnohem závažnějšího konfliktu.

Summary

The thesis has endeavoured to find specific linguistic elements of propaganda and manipulation in Aeronet articles. Based on a thorough analysis of syntax, used vocabulary, narrative, manipulative strategies present, use of sources and visual aspects of Aeronet it turned out that the analysed website is bearing significant aspects of propaganda and manipulation. The Author have repeatedly provided only a one-sided view on the problems, suggested particular opinions on the issues and used highly emotive vocabulary in an effort to persuade readers and impose their ideological point of view on them. They also tried to confuse the readers by using unreasonably long sentences and meaningless terms or hoodwinked them by using manipulative evidence and affirmation. Narrative used was taken against the West, the Czech democratic institutions or against the European Union in order to incite the readers against the ideological enemy. All these elements put together a fairly comprehensive idea of the manipulative intention of the authors and the occurrence of propaganda on the studied website.

Zdroje a studovaná literatura

Akademické články

BERKOWITZ, Daniel A. *Social meanings of news: a text-reader*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, c1997. ISBN 0761900764.

BRIANT, Emma. *Propaganda and counter-terrorism: strategies for global change*. 2015 ISBN 9780719091056.

DANIELS, J. Cloaked websites: propaganda, cyber-racism and epistemology in the digital era. *New Media & Society* [online]. 2009, 11(5), 659-683 [cit. 2016-11-18]. DOI: 10.1177/1461444809105345. ISSN 1461-4448. Dostupné z: <http://nms.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1461444809105345>

KLABÍKOVÁ RÁBOVÁ, Tereza. Pragmalingvistický přístup ke studiu mediální a reklamní komunikace. *Jazykové aktuality Časopis Jazykovědného sdružení České republiky*. 2013, L - 2013(1 a 2), 13. ISSN 1212-5326.

LUKIN, Annabelle. Journalism, ideology and linguistics: The paradox of Chomsky's linguistic legacy and his 'propaganda model'. *Journalism* [online]. 2013, 14(1), 96-110 [cit. 2017-02-05]. DOI: 10.1177/1464884912442333. ISSN 1464-8849. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1464884912442333>

Per Concordiam: Journal of European Security an Defense Issues [online]. COUNTERING RUSSIAN PROPAGANDA special edition, 2016, 2016 [cit. 2017-02-11]. ISSN 2166-3238.

SMOLEŇOVÁ, Ivana. The Pro-Russian Disinformation Campaign In The Czech Republic And Slovakia. *Prague Security Studies Institute* [online]. 2015, 17 [cit. 2017-03-08]. Dostupné z: http://www.pssi.cz/download/docs/253_is-pro-russian-campaign.pdf

SZOSTEK, J. News media repertoires and strategic narrative reception: A paradox of dis/belief in authoritarian Russia. *New Media & Society*[online]. , - [cit. 2016-10-08]. DOI: 10.1177/1461444816656638. ISSN 1461-4448. Dostupné z: <http://nms.sagepub.com/cgi/doi/10.1177/1461444816656638>

TUCHMAN, Gaye. Making news: a study in the construction of reality. Paperback ed. New York: Free Press, 1980. ISBN 9780029329603.

Knihy

DIJK, Teun Adrianus van. Discourse studies: a multidisciplinary introduction. Second edition. Los Angeles: Sage, 2011. ISBN 978-1-84860-649-4.

DOUBRAVOVÁ, Jarmila. *Sémiotika v teorii a praxi: [proměny a stav oboru do konce 20. století]*. Praha: Portál, 2002. ISBN 8071785660.

FIDELIUS, Petr. *Řeč komunistické moci*. Praha: Triáda, 1998. Paprsek (Triáda). ISBN 8086138038.

HEJLOVÁ, Denisa. *Public relations*. Praha: Grada Publishing, 2015. Expert (Grada). ISBN 9788024750224.

CHEJNOVÁ, Pavla. *Didaktické transformace pragmalingvistických témat*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2010. ISBN 9788072904976.

CHOMSKY, Noam. *Media control: the spectacular achievements of propaganda*. 2 ed. New York: Seven Stories Press, 2002. ISBN 1583225366.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. 2., přepracované vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 9788026207436.

JOWETT, Garth a Victoria O'DONNELL. *Propaganda & persuasion*. Sixth edition. Los Angeles: Sage, 2015. ISBN 978-1-4522-5753-2.

KARLÍK, Petr, Marek NEKULA a Zdenka RUSÍNOVÁ. *Příruční mluvnice češtiny*. Vyd. 2., opravené. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. ISBN 80-7106-303-7.

KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 9788024615783.

MACHOVÁ, Svatava a Milena ŠVEHLOVÁ. *Sémantika & pragmatická lingvistika*. Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta, 2001. ISBN 8072900617.

O'SHAUGHNESSY, Nicholas Jackson. *Politics and propaganda: weapons of mass seduction*. Ann Arbor: Manchester University Press, 2004. ISBN 9780719068539.

PETROVÁ, Barbora, CHYTILEK, Roman, Otto EIBL a Anna MATUŠKOVÁ. *Teorie a metody politického marketingu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2012. ISBN 9788073252816.

PHILLIPS, Nelson. a Cynthia HARDY. *Discourse analysis: investigating processes of social construction*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications, c2002. ISBN 0761923616.

POMERANTSEV, Peter. *Nic není pravda a všechno je možné: surreálné srdce nového Ruska*. Přeložil Martin WEISS. Praha: Dokořán, 2016. ISBN 9788073637040.

SAICOVÁ ŘÍMALOVÁ, Lucie. *Pragmatika: Studijní příručka* [online]. 1. Univerzita Karlova v Praze: Nakladatelství Karolinum, 2014 [cit. 2017-02-10]. ISBN 978-80-246-2845-5. Dostupné z: <http://ucjtk.ff.cuni.cz/wp-content/uploads/sites/57/2015/11/pragmatika.pdf>

SAUSSURE, Louis de a Peter SCHULZ. *Manipulation and ideologies in the twentieth century: discourse, language, mind*. Amsterdam: Benjamins, 2005. *Discourse approaches to politics, society and culture*. ISBN 90-272-2707-1.

WITTGENSTEIN, Ludwig. *Filosofická zkoumání*. 1. vyd. Praha: Filosofický ústav AV ČR, 1993. *Základní filosofické texty*. ISBN 80-7007-040-4.

Internetové články

BITTNER, Jochen. *Glückspropaganda und Hass auf Befehl*. *Die Zeit* [online]. [cit. 2016-10-31]. Dostupné z: <http://www.zeit.de/politik/ausland/2016-09/russia-propaganda-eastern-ukraine-separatists-e-mails>

DIAMOND, Jeremy. *Intel report: Putin directly ordered effort to influence election*. *CNN* [online]. 2017 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2017/01/06/politics/intelligence-report-putin-election/>

KINCAID, Cliff. Putin's Paid and Unpaid Liars. *StopFake* [online]. 2015 [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <http://www.stopfake.org/en/putin-s-paid-and-unpaid-liars/>

KUNDRA, Ondřej. KDO TU PÍŠE PRO PUTINA: Po stopách tajemných majitelů proruských médií. *Respekt* [online]. 2016(18) [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/tydenik/2016/18/kdo-tu-pise-pro-putina>

KUNDRA, Ondřej. PUTINŮV HLAS V ČESKU: Kdo u nás šíří propagandu Kremlu. *Respekt*[online]. 2015(10) [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <https://www.respekt.cz/z-noveho-cisla/putinuv-hlas-v-cesku>

PANFILOV, Oleg. Russian Propaganda: A Background. *Člověk v tísni* [online]. [cit. 2017-03-24]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/en/articles/russian-propaganda-a-background>

SANGER, David E. Putin Ordered 'Influence Campaign' Aimed at U.S. Election, Report Says. *The New York Times* [online]. 2017 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: https://www.nytimes.com/2017/01/06/us/politics/russia-hack-report.html?_r=0

WATTS, Joe. Labour MP claims it's 'highly probable' Russia interfered with Brexit referendum. *Independent* [online]. 2016 [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/news/uk/politics/russian-interference-brexit-highly-probable-referendum-hacking-putin-a7472706.html>

V ČR vzniká tým proti informační válce: rozhovor s R. Mácou. *Horizont ČT24* [online]. 2016(24. 5.) [cit. 2016-11-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10316155327-horizont-ct24/216411058050524/>

42 českých a slovenských webů, které šíří ruské lži [online]. Echo 24, 2015 [cit. 2017-03-15]. Dostupné z: <http://echo24.cz/a/isYwV/42-ceskych-a-slovenskych-webu-ktere-siri-ruske-lzi>

Novinové články

POMERANTSEV, Peter a Petra PROCHÁZKOVÁ. Političtí alfa samci, spojte se!. *Lidové Noviny: Česká pozice*. 2017 (21. ledna).

Ostatní zdroje

BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2014* [online]. 2014 [cit. 2017-02-21]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/vyrocnizprava6c8d.html?ArticleID=1096#Kontrarozvedna>

BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2015* [online]. 2015 [cit. 2017-02-21]. Dostupné z: https://www.bis.cz/vyrocnizprava890a.html?ArticleID=1104#_Toc378162439

CzechEncy: *nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. [cit. 2017-04-19]. Dostupné z: <http://www.czechency.org/>

StopFake [online]. [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://www.stopfake.org/cz/domu/>

Zvol si info [online]. [cit. 2017-02-20]. Dostupné z: <http://zvolsi.info/>

Studovaný materiál

POZOROVATELKA. *Dalajláma = otrokář a tyran. Aneb pravda o Tibetu. Video* [online]. **1. dubna 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/dalajlama-otrokar-a-tyran-aneb-pravda-o-tibetu/>

POZOROVATELKA. *Rusko vysílá do Sýrie komplexy „Antej-2500“.* *VIDEA* [online]. **4. října 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/rusko-vysila-do-syrie-komplexy-antej-2500-idea/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Ekonomická viabilita supersystémů odhaluje samotnou podstatu úpadku západní civilizace. Společným jmenovatelem je lidská touha po lepším životě. Schizma dualistického syndromu je všude kolem nás!* [online]. **17. února 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/ekonomicka-viabilita-supersystemu-odhaluje-samotnou-podstatu-upadku-zapadni-civilizace-spolecnym-jmenovatelem-je-lidska-touha-po-lepsim-zivote-schizma-dualistickeho-syndromu-je-vsude-kolem-nas/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *VIDEO: Asociační dohoda s Ukrajinou je v ohrožení. V Holandsku se schyluje v plánovaném referendu k potopení této dohody!* [CZ Titulky] [online]. **23. února 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/video-asociacni-dohoda-s-ukrajinou-je-v-ohrozeni-v-holandsku-se-schyluje-v-planovanem-referendu-k-potopeni-teto-dohody-cz-titulky/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Pražská neziskovka pornoherce Jandy žalovala na Aeronet u „eurofízlů“ kvůli zprávě, kterou ovšem posvětil Berlín a psal o ní i Washington Post. Ivan Gabal vidí Rusa v každém člověku s jiným názorem!* [online]. **1. března 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/prazska-neziskovka-pornoherce-jandy-zalovala-na-aeronet-u-eurofizlu-kvuli-zprave-kterou-ovsem-posvetil-berlin-a-psal-o-ni-i-washington-post-ivan-gabal-vidi-rusa-v-kazdem-cloveku-s-jinym-nazorem/>

VEDOUcí KOLOTOČE. *V Bruselu vybuchují migranti, ale čeští poslanci schválili návrh na zabavování legálních zbraní policií. A bez soudního rozhodnutí! Fašismus v přímém přenosu!* [online]. **24. března 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/v-bruselu-vybuchuji-migranti-ale-cesti-poslanci-schvalili-navrh-na-zabavovani-legalnich-zbrani-policii-a-bez-soudniho-rozhodnuti-fasismus-v-primem-prenosu/>

VEDOUcí KOLOTOČE. *Evropa je v plamenech migrační invaze, ale pisálci z mainstreamu vidí hrozbu v ruské propagandě, která ve skutečnosti ani neexistuje!* [online]. **22. března 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/evropa-je-v-plamenech-migracni-invaze-ale-pisalci-z-mainstreamu-vidi-hrozbu-v-ruske-propagande-ktera-ve-skutecnosti-ani-neexistuje/>

VEDOUcí KOLOTOČE. *Poplach v Praze: Hrad prý začíná používat slovník Aeronetu. Neziskovky zrušily pomlázku a nahnaly trolly do práce!* [online]. **28. března 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/poplach-v-praze-hrad-pry-zacina-pouzivat-slovník-aeronetu-zeziskovky-zrusily-pomlazku-a-nahnaly-trolly-do-prace/>

VEDOUcí KOLOTOČE. *Exkluzivní svědectví: O tom, jak redaktor Respektu a držitelka Sorošovy ceny z České televize chtěli odhalit pana VK z Aeronetu a přitom zapomněli, že era STB už dávno pominula!* [online]. **21. dubna 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/exkluzivni-svedectvi-o-tom-jak-redaktor-respektu-a-drzitelka-sorosovy-ceny-z-ceske-televize-chteli-odhalit-pana-vk-z-aeronetu-a-pritom-zapomneli-ze-era-stb-uz-davno-pominula/>

VEDOUcí KOLOTOČE. *Odhalení: Redaktor Respektu si vymýšlí kauzy, aby zvedl tiskový náklad ztrátového časopisu. Proti jeho „novinařině“ se už v minulosti ostře ohradila i civilní rozvědka BIS!* [online]. **12. květen 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/odhaleni-redaktor-respektu-si-vymysli-kauzu-aby-zvedl-tiskovy-naklad-ztratoveho-casopisu-proti-jeho-novinařine-se-uz-v-minulosti-ostre-ohradila-i-civilni-rozvedka-bis/>

naklad-ztratoveho-casopisu-proti-jeho-novinarine-se-uz-v-minulosti-ostre-ohradila-i-civilni-rozvedka-bis/

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Zedník s kvadratickou rovnicí, pekař s logaritmy, instalatér s integrály? Musí mít opravdu každý maturitu? Ano, dnes už musí! Hrozba amerikanizace učňovského školství je tady!* [online]. **20. května 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/zednik-s-kvadratickou-rovnicipekar-s-logaritmy-instalater-s-integraly-musi-mit-opravdu-kazdy-maturitu-ano-dnes-uz-musi-hrozba-amerikanizace-ucnovskeho-skolstvi-je-tady/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *VIDEO: Victoria Nulandová na plnou hubu prozradila, že USA mají v Evropě výcvikové kempy pro novináře, aby psali proti Rusku! No to je překvapení!* [CZ Titulky] [online]. **8. června 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/video-victoria-nulandova-na-plnou-hubu-prozradila-ze-usa-maji-v-evrope-vycvikove-kempy-pro-novinare-aby-psali-proti-rusku-no-to-je-prekvapeni-cz-titulky/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Bakalův Respekt pořádá propagandistické kempy po republice. Přesně, jak prozradila Victoria Nuland. Panoptikum periferního mainstreamu, amerických neziskovek a fiat-alternativy!* [online]. **9. června 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/bakaluv-respekt-porada-propagandisticke-kempy-po-republice-presne-jak-prozradila-victoria-nuland-panoptikum-periferniho-mainstreamu-americkych-neziskovek-a-fiat-alternativy/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Česko nakročilo k předčasným volbám, mezi ANO a ČSSD hoří mosty, které pro jistotu podřezává Kalousek z TOP09! Válka konceptuálních sil ekonomické vs. ideologické globalizace je v plném proudu!* [online]. **15. června 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/cesko-nakrocilo-k-predcasnym-volbam-mezi-ano-a-cssd-hori-mosty-ktere-pro-jistotu-podrezava-kalousek-z-top09-valka-konceptualnich-sil-ekonomicke-vs-ideologicke-globalizace-je-v-plnem-proudu/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Tschechia: Změna názvu republiky v listinách OSN je počátkem zániku státní identity. Za změnou stojí Berlín v rámci budování Velkoněmecké IV. říše!* [online]. **11. července 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/tschechia-zmena-nazvu-republiky-v-listinach-osn-je-pocatkem-zaniku-statni-identity-za-zmenou-stoji-berlin-v-ramci-budovani-velkonemecke-iv-rise/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Vítejte v Česku, migranti! Ministerstvo vnitra radí uprchlíkům a neziskovkám, jak se nacpat do republiky. Německo už je plné, do Česka to přijde brzy!* [online]. **13. července 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/vitejte-v-cesku-migranti-ministerstvo-vnitra-radi-uprchlikum-a-neziskovkam-jak-se-nacpat-do-republiky-nemecko-uz-je-plne-do-ceska-to-prijde-brzy/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Americký občan George Dienstbier chtěl protlačit ve vládě osvojování dětí homosexuály ještě před pražskými „slavnostmi“ Gay Pride. Byl by to prý hezký dárek!* [online]. **22. července 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/americky-obcan-george-dienstbier-chtel-protlacit-ve-vlade-osvojovani-deti-homosexuality-jeste-pred-prazskymi-slavnostmi-gay-pride-byl-by-to-pry-hezky-darek/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *VIDEO: Islamisté a gayové narušili v Mnichově smuteční pietu za mrtvé v obchodním centru. Policie byla zalezlá, i když muslimové ukazovali Němcům gesta džihádu!* [online]. **24. července 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/video-islamiste-a-gayove-narusili-v-mnichove-smutecni-pietu-za-mrtve-v-obchodnim-centru-policie-byla-zalezla-i-kdyz-muslimove-ukazovali-nemcum-gesta-dzihadu/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Plivanec do obličeje českým občanům: Dohoda s Tureckem o kšeftování s uprchlíky není v ČR ratifikována, ale Sobotkova vláda už rozhodla o přijetí 81 migrantů z Turecka! Politika MKT už je i v Česku!* [online]. **26. července 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/plivanec-do-obliceje-ceskym-obcanum->

dohoda-s-tureckem-o-kseftovani-s-uprchliky-neni-v-cr-ratifikovana-ale-sobotkova-vlada-uz-rozhodla-o-prijeti-81-migrantu-z-turecka-politika-mkt-uz-je-i-v-cesku/

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *USA zahájily stahování jaderných zbraní z Turecka, přesouvají je do Rumunska. Bukurešť informaci ostře popřela, bojí se nepokojů v ulicích. Skončí taktické zbraně z Incirliku nakonec na Moravě?* [online]. **18. srpna 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/usa-zahajily-stahovani-jadernych-zbrani-z-turecka-presouvaji-je-do-rumunska-bukurest-informaci-ostre-poprela-boji-se-nepokoju-v-ulicich-skonci-takticke-zbrane-z-incirliku-nakonec-na-morave/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *VIDEO: Aktivista, který pořídil fotku zakrváceného chlapce v sanitce, je ve skutečnosti napojený na skupinu teroristů, kterou financují USA!* [CZ Titulky] [online]. **26. srpen 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/video-aktivista-ktery-poridil-fotku-zakrvaceneho-chlapce-v-sanitce-je-ve-skutecnosti-napojeny-na-skupinu-teroristu-ktou-financuji-usa-cz-titulky/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Organizace napojená na USAID a Sorošův fond vypustila do médií „war hoax“ o shození barelů s chlorem na civilisty v Aleppu. Mainstream poslušně informaci převzal, jakmile jí „posvětila“ bez ověření Reuters!* [online]. **7. září 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/organizace-napojena-na-usaid-a-sorosuv-fond-vypustila-do-medii-war-hoax-o-shozeni-barelu-s-chlorem-na-civilisty-v-aleppu-mainstream-poslusne-informaci-prevzal-jakmile-ji-posvetila-bez-overen/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *VIDEO: Hillary Clinton je po smrti! Americká televize ABC po této informaci přerušila vysílání. Od té chvíle všichni mlčí. Hillary má dvojníka?* [CZ Titulky] [online]. **14. září 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/video-hillary-clinton-je-po-smrti-americka-televize-abc-po-teto-informaci-prerusila-vysilani-od-te-chvile-vsichni-mlci-hillary-ma-dvojnika-cz-titulky/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *VIDEO: Hillary Clinton zfalšovala své shromáždění v Greensboro ve filmovém studiu. To musíte vidět! Je buď opravdu mrtvá, nebo těžce nemocná!* [CZ Titulky] [online]. **19. září 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/video-hillary-clinton-zfalsovala-sve-shromazdeni-v-greensboro-ve-filmovem-studiu-to-musite-videt-je-bud-opravdu-mrtva-nebo-tezce-nemocna-cz-titulky/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *VIDEO: Rusko pozabijelo americké, britské a izraelské vojáky v syrském Aleppu, kteří z bunkru řídili operace IS a Fronty Al-Nusrá! Rusko čelí nařčení z barbarismu! Delegace OSN obvinila americkou vládu ze lži a propagandy!* [CZ Titulky] [online]. **26. září 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/video-rusko-pozabijelo-americke-britske-a-izraelske-vojaky-v-syrskem-aleppu-kteri-z-bunkru-ridili-operace-is-a-fronty-al-nusra-rusko-celi-narceni-z-barbarismu/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *První prezidentskou debatu vyhrál s přehledem Donald Trump. Přesto západní mainstream cituje „prefabrikovaný“ průzkum CNN o vítězství Hillary! Důkazy jsou zdrcující!* [online]. **27. září 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/prvni-prezidentskou-debatu-vyhral-s-prehledem-donald-trump-presto-zapadni-mainstream-cituje-prefabrikovany-pruzkum-cnn-o-vitezstvi-hillary-dukazy-jsou-zdrcujici/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *VIDEO: Ruská armáda vyvrátila závěry holandských vyšetřovatelů o zkáze letu MH 17. Ukrajina nechce vydat svá data a má zřejmě krev na rukou!* [CZ Titulky] [online]. **28. září 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/video-ruska-armada-vyvratila-zavery-holandskych-vysetrovatelu-o-zkaze-letu-mh-17-ukrajina-nechce-vydat-sva-data-a-ma-zrejme-krev-na-rukou-cz-titulky/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *VIDEO: Rusové rozmísťují na Aljašce v utajení své vojáky pro hybridní válku! Jsou to opravdu Rusové nebo provokace Pentagonu, která poslouží jako záminka k útoku na Rusko?* [CZ Titulky] [online]. **20. října 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/video-rusove-rozmistuji-na-aljasce-v-utajeni-sve->

vojaky-pro-hybridni-valku-jsou-to-opravdu-rusove-nebo-provokace-pentagonu-ktera-poslouzi-jako-zaminka-k-utoku-na-rusko-cz-titulky/

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Tomu neuvěříte: Rakouský soud zrušil rozsudek nad Iráčanem, který znásilnil 10-letého chlapce v bazénu. Prý si nemusel být vědom toho, že chlapec nechce být znásilněn!* [online]. **25. října 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/tomu-neuverite-rakousky-soud-zrusil-rozsudek-nad-iracanam-ktery-znasilnil-10-leteho-chlapce-v-bazenu-pry-si-nemusel-byt-vedom-toho-ze-chlapec-nechce-byt-znasilnen/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *VIDEO: Žádný Brexit nebude! Ne bez souhlasu britských poslanců. A ti jsou ostře proti Brexitu! Hrozí Británii občanská válka? Vrchní soud v Londýně ovládli globalisté! [CZ Titulky]* [online]. **4. listopad 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/video-zadny-brexite-nebude-ne-bez-souhlasu-britskych-poslancu-a-ti-jsou-ostre-proti-brexitu-hrozi-britanii-obcanska-valka-vrchni-soud-v-londyne-ovladli-globaliste-cz-titulky/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *VIDEO: Europoslanec Štětina už zase ohrozil národní bezpečnost! V EU vyvolal svým blábolem o válce s Ruskem pozdvižení! [CZ Titulky]* [online]. **23. listopadu 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/video-europoslanec-stetina-uz-zase-ohrozil-narodni-bezpecnost-v-eu-vyvolal-svym-blabolem-o-valce-s-ruskem-pozdvizeni-cz-titulky/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Mainstream tvrdě zakročil proti bloggerům, kteří si dovolili vyjádřit podporu skupině Ortel. Proč moderátorka CNN vyzývá Američany k nošení hidžábu? Smrt mainstreamu v přímém přenosu!* [online]. **2. prosince 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/mainstream-tvrde-zakrocil-proti-bloggerum-kteri-si-dovolili-vyjadrit-podporu-skupine-ortel-proc-moderatorka-cnn-vyzyva-americany-k-noseni-hidzabu-smrt-mainstreamu-v-primem-prenosu/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Globalisté instalovali do funkce rakouského prezidenta kovaného neomarxistu původem z bankéřské rodiny, která za války utekla do III. Říše. Chce otevřít Rakousko migrantům a homosexualismu. Co se stalo s voliči Hofera?* [online]. **5. prosince 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/globaliste-instalovali-do-funkce-rakouskeho-prezidenta-kovaneho-neomarxistu-puvodem-z-bankerske-rodiny-ktera-za-valky-utekla-do-iii-rise-chce-otevrit-rakousko-migrantum-a-homosexualismu-co-se-stal/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *Člověk v tísní doplatil v Doněcku na politické výroky Jaromíra Štětiny v EU proti Rusku a separatistům na Ukrajině. Neziskovka přišla o akreditaci a čelí obvinění ze špionáže. Známe podrobnosti!* [online]. **8. prosince 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/clovek-v-tisni-doplatil-v-donecku-na-politicke-vyroky-jaromira-stetiny-v-eu-proti-rusku-a-separatistum-na-ukrajine-neziskovka-prisla-o-akreditaci-a-celi-obvineni-ze-spionaze-zname-podrobnosti/>

VEDOUCÍ KOLOTOČE. *S příchodem Trumpa čeká svět pokus o „repolarizaci“ moci mezi Ruskem a USA. Multipolární svět je čirá iluze, skutečnou moc drží vrchol nedokončené pyramidy, který nikdo v podstatě nevidí!* [online]. **23. prosince 2016** [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <http://aeronet.cz/news/s-prichodem-trumpa-ceka-svet-pokus-o-repolarizaci-moci-mezi-ruskem-a-usa-multipolarni-svet-je-cira-iluze-skutecnou-moc-drzi-vrchol-nedokoncene-pyramidy-ktery-nykdo-v-podstate-nevidi/>